»PRIMORSKI DNEVNIK« Pošt. plač. v gotovini

Centr. Uprava »Ljudske pravice«
Kopitarjeva 6 LJUBLJANA

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IV - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST sobota 9. oktobra 1948 | Spedizione in abbon. postale Poštnina plačana v gotovini | Štev. 1020

Velika sleparija

Zadnje dni septembra je znana Vidalijeva razbijaška skupina v Trstu sklicala konferenco «Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Svobodno tržaško ozemlje». V resnici je to poskus ustanovitve nove politične organizacije tržaških Slovencev, a v najmilejšem primeru gre za cepitev ondotne Osvobodilne fronte, ki je v sklopu Slovansko italijanske antifašistične unije družila tržaške Slovence v njihovem boju za narodne in demokratične pravice. Razbijalci enotnosti seveda drzno in na vsa usta trdijo, da niso ustanovili kako novo organizacijo, ampak da so le «rešili krizo, ki se je pojavila med slovenskim ljudstvom, s tem da so si slovenske množice izbrale vodstvo, katero bo ostalo zvesto programu Osvobodilne fronte...» Nekateri ljudje, ki jih med borbo skoraj nismo poznali, so nenadoma stopili od nekod iz zaledja in se proglasili za legitimne predstavnike OF.

Ni potrebno, da opisujemo postanek in podčrtavamo pomen Osvobodilne fronte, ki je častno izpolnila svojo zgodovinsko nalogo tudi na Primorskem. Povezana z drugimi naprednimi silami je rešila naš narod gotovega pogina in ljudski demokraciji pri nas izvojevala zmago. Brez odločne borbe vsega našega ljudstva pod njeno zastavo, bi kdo ve kod tekla naša meja in bi bil tudi položaj ljudskih množic v Trstu še manj zavidanja vreden kot je danes. Osvobodilna fronta nam je še zmeraj veren kažpot iz povojnih težav. V Jugoslaviji se v njenem okviru gradi socializem, v Trstu pa je vodila uspešno borbo proti mednarodni reakciji, ki ne spoštuje niti podpisa na mirovni pogodbi in hoče demokratične množice oropati njenih s krvjo pribojevanih pridobitev.

Saj teh velikih in nespornih zaslug ji vsaj z besedo ne odreka niti Vidalijeva skupina. Ta je na omenjeni konferenci zapela vrsto slavospevov na njeno svetlo preteklost med borbo in po borbi — do nekega datuma. In ta datum je bila objava znane resolucije Informbiroja. Na tem mestu se ne bomo dotikali vsebine te resolucije, o kateri se je zadnje mesece toliko govorilo in pisalo da si je lahko o nji vsakdo napravil pravilno sodbo. Kdor ima odprte oči in poštene namene, lahko vidi, da se pot nove Jugoslavije ves čas po osvoboditvi niti za las ni spremenila, da se v nji dosledno in z mladostnim zagonom gradita ljudska oblast in socializem. Treba je samo poguma in poštenja, da kdo zavrne krivične obtožbe, pa naj pridejo od koder koli in od kogar koli. Le kdor noče videti resnice in ni dovolj pošten, da bi jo priznal, ponavlja klevete in laži. Med te lahko štejemo tudi Vidalijevo skupino, ki je bila do resolucije Informbiroja polna hvale za viden napredek v novi Jugoslaviji in za njeno vodstvo. Tako rekoč čez noč se je hvala spremenila v klevete in laži z besediščem iz reakcionarnega slovarja, ne le proti novi Jugoslaviji, ampak tudi nasproti svojim dotedanjim najožjim sodelavcem. Na mnoge, ki niso slepo šli z njimi, so se vršili celo brutalni napadi, kakršnih smo bili vajeni le v najhujši dobi fašizma.

Zakaj ta nenadna sprememba? Ker večina izmed njih nikoli ni bila s celim srcem pri demokratičnem gibanju. Saj je več kot značilen vzklik enega izmed njihovih vodilnih mož, da se mu «je končno oddahnilo srce». Ker so bili oportunistično nastrojeni, jim ni bila nikoli po duši dosledna, brezkompromisna borba, ki je zahtevala tudi žrtvovanje. Slovansko - italijansko bratstvo so imeli le na jeziku, v resnici pa so bili zakrinkani šovinisti. Imeli so za hrbtom

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zahodne države iščejo način za „častni" umik glede „berlinskega vprašanja"

Enourni razgovor med Višinskim in Bramuglio - Izvolitev novih članov Varnostnega, gospodarskega in socialnega sveta - Sovjetski predlog glede atomske energije je ustvaril novo ozračje, ki naj pripomore do konstruktivnega dela

PARIZ, 8. — Glavna skupščina OZN je imela danes plenarno sejo za izvolitev treh nestalnih članov Varnostnega sveta namesto Kolumbije, Belgije in Sirije, katerim je potekel mandat, ter za izvolitev šest članov gospodarskega in socialnega sveta kot naslednikov Kanade, Čileja, Kitajske, Francije, Nizozemske in Peruja.

V Varnostni svet so bili izvoljeni Kuba, Norveška in Egipt, v gospodarski in socialni svet pa so bili zopet izvoljeni Kitajska, Francija, Indija, Peru in Čile, ter Belgija, ki je bila na novo izvoljena.

Skupščina je nato razpravljala o osnutku protokola o prometu z mamili. Nato so vpisali na dnevni red vprašanje, pod kakšnimi pogoji država, ki ni članica OZN, lahko sodeluje pri volitvah v mednarodno sodišče. Vpisali so na dnevni red tudi resolucijo Mehike, ki priporoča velikim državam, naj povečajo napore, da rešijo medsebojne spore in prispevajo k trajnemu miru.

Danes se je prvič sestal tudi pododbor politične komisije za preučitev nadzorstva atomske energije.

Razpravljali so o kanadskem osnutku resolucije. Kanadski delegat je dejal, da je namen te resolucije odobritev poročila komisije za atomsko energijo, to je načrta o nadzorstvu, ki ga je sprejela večina.

Ukrajinski delegat Manuilski je poudaril, da je namen tega načrta preprečiti uničenje atomskega orožja in prepoved izdelovanja tega orožja. Poudaril je tudi, da je kanadski osnutek postal neaktualen. Sovjetska delegacija, je poudaril Manuilski, je ustvarila novo ozračje, ter je na podlagi predloga Višinskega pristala na istočasno sklenitev dveh konvencij: ene o prepovedi atomskega orožja, druge o nadzorstvu atomske energije. Manuilski je zaključil, da gredo vsi napori za tem, da pride do sprave in konstruktivnega dela.

Govoril je nato ameriški delegat, ki je zatrjeval, da se s sovjetskim predlogom položaj ni bistveno spremenil. Francoski delegat, ki so ga podprli tudi delegati Kitajske, Equadorja in Indije, pa je v svojem govoru dejal, da ni načelnega nesporazuma med večino in manjšino.

Glavno pozornost pa vzbuja še vedno «berlinsko vprašanje». Danes zjutraj se je predsednik Varnostnega sveta argentinski delegat Bramuglia sestal s sovjetskim predstavnikom Višinskim in se z njim razgovarjal eno uro. V načrtu ima tudi sestanek z ukrajinskim delegatom Manuilskim. Sestanek s predstavniki Belgije, Kanade, Kolumbije, Sirije in Kitajske, ki niso neposredno prizadeti v sporu zaradi Berlina, pa je bil odložen na jutri.

Domnevajo, da se Varnostni svet ne bo sestal pred ponedeljkom, če se bo Bramuglia za to odločil. V krogih OZN vlada optimizem glede rešitve tega spora. Londonski in francoski tisk zelo obširno pišeta o razgovorih «šestih nevtralcev» v Varnostnem svetu. Londonski «Daily Worker» je mnenja, da se bodo ZDA odločile za sprejem sovjetskega predloga za sklicanje sveta zunanjih ministrov, ki naj razpravlja o celotnem nemškem vprašanju. Možno je, piše list, da bo ena od malih držav naprošena, da predlaga kompromis, ki naj bi omogočil Bevinu, Schumanu in Marshallu «časten» umik.

LJUDSKI VOLIVNI ODBORI

za resnično svobodne in demokratične volitve

V zvezi z ukazom okupacijske vojaške uprave št. 345 o volivnih imenikih so se začeli ustanavljati po vseh krajih cone A LJUDSKI VOLIVNI ODBORI (Comitati popolari per le elezioni), ki jih sestavljajo predstavniki vseh demokratičnih množičnih organizacij, ki so si zadali nalogo, boriti se za izvedbo resnično DEMOKRATICNIH IN SVOBODNIH VOLITEV v upravne organe področja A Tržaškega ozemlja. Zato se bodo ti ljudski odbori borili tudi proti vsem predpisom okupacijske vojaške uprave, ki bi hoteli spačiti ljudsko voljo ali pa preprečiti, da pride do popolnega izraza.

Ljudski volivni odbori z Občin, od Sv. Jakoba, Sv. Justa, iz Sempolaja, Lonjerja in drugih krajev našega mesta in podeželja so nam poslali v objavo prepise svojih resolucij, ki so jih poslali zasedbeni vojaški upravi v Trstu in od katerih nekatere objavljamo danes, ostale pa bomo objavili v prihodnjih številkah našega dnevnika.

V zvezi z ukazom štev. 345 angloameriške vojaške uprave se je pri Sv. Jakobu ustanovil ljudski volivni odbor. Ta odbor je na prvi seji proučil omenjeni ukaz, ki je bil objavljen v mestnem tisku, in

u g o t a v l j a

ter obsoja pred vsem prebivalstvom odkrito kršitev čl. 6 statuta Tržaškega ozemlja. Člen 6 jasno določa, da oni, ki so stalno bivali 10. junija 1940 v mejah Tržaškega ozemlja, postanejo državljani Tržaškega ozemlja z vsemi civilnimi in političnimi pravicami. Z omenjenim ukazom štev. 345 pa nameravajo odgovorne angloameriške oblasti razširiti volivno pravico na one osebe, ki so dobile rezidenco pozneje, kar je v kričečem nasprotju z določbami statuta.

S tem se volivna pravica razširi na vse esule raznih barv in na fašiste, ki so v deset tisočih pribežali sem, da demoralizirajo in spletkarijo v škodo pravega ljudstva našega ozemlja.

Zaradi tega podpisani ljudski volivni odbor odločno protestira in zahteva takojšnji preklic ukaza in izdanje novega ter poziva vojaško upravo, naj zajamči vsemu prebivalstvu, da se bodo volitve izvedle v resnično demokratičnem duhu.

V Trstu 8 .oktobra 1948.

LJUDSKI VOLIVNI ODBOR PRI SV. JAKOBU

* * *

V Lonjerja pri Trstu se je osnoval LJUDSKI VOLIVNI ODBOR, ki je po preučitvi položaja in v zvezi z razpisom UPRAVNIH VOLITEV na izrednem sestanku dne 8. oktobra 1948 ugotovil, da je odredba ANGLOAMERIŠKE VOJAŠKE UPRAVE skrajno krivična. Te odredba nasprotuje mirovni pogodbi in statutu za Tržaško ozemlje, v katerem je še posebej določeno, da imajo državljanstvo Tržaškega ozemlja tisti, ki so imeli 10. junija 1940 stalno bivališče na tem ozemlju.

Zato z a h t e v a m o, da se odredba anglo-ameriške vojaške uprave št. 345 ukine in izda nov ukaz, ki naj upošteva volivno pravico kot jo predvideva mirovna pogodba in statut Tržaškega ozemlja.

Smrt fašizmu — svoboda narodu

Lonjer 8. oktobra 1948.

LJUDSKI VOLIVNI ODBOR V LONJERJU

TEHERAN, 8. — Notranji minister je uradno objavil, da je potres močno prizadel pokrajino med Mehedom, glavnim mestom province Korasan v zapadnem delu Irana in Kaspiškim morjem. Žrtev je preko 200 in škoda gre v milijone. Vse telegrafske in telefonske zveze so pretrgane. Potres je trajal 20 sekund.

ZAHTEVAMO da VU takoj izroči pet grških mladincev JUGOSLAVIJI ki jim je ponudila zaščito

Poziv vsem demokratičnim organizacijam, da se naši zahtevi pridružijo

POZIVAMO VSE DEMOKRATICNE ORGANIZACIJE, DA OD OKUPACIJSKE ANGLO - AMERIŠKE VOJASKE UPRAVE ODLOCNO ZAHTEVAJO, DA PET GRSKIH MLADINCEV TAKOJ IZROČI ORGANOM FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE IN DA JIH NE POSILJA NAZAJ V CALDARISOV PEKEL V KLESCE MONARHOFASISTICNIH RAZBOJNIKOV.

Včeraj smo objavili poziv odbora za pomoč grškemu narodu tržaškemu ljudstvu, naj se pozanima, da ne bodo vrnili v Caldarisov pekel pet mladincev, ki so zbežali iz Grčije v Trst kot tajni potniki na neki ladji. Delegacija tega odbora je v četrtek hodila od Poncija do Pilata, da bi kaj dosegla za te mladince, da jih ne bi poslali nazaj v Grčijo. Napotila se je k generalu Gaitherju, samemu monsinjorju Santinu, dr. Palutanu in pristaniški policiji. Povsod, razen pri Gaitherju, so bile kar se da najlepše obljube.

Včeraj dopoldne pa je bila delegacija pri jugoslovanski ekonomski misiji. Misija se je takoj obrnila na beograjsko vlado, ki je takoj dala odgovor, da je pripravljena dati zatočišče tem beguncem. Takoj po odgovoru — zadeva je bila urejena v dveh urah — se je član misije osebno obrnil na polkovnika Shinklea, mu sporočil pozitivni odgovor jugoslovanske vlade in obenem izrazil nado, da bo vojaška uprava držala obljubo, ki jo je dala delegaciji odbora, da bo izročila mladeniče oni državi, ki bo pripravljena dati svoje zatočišče. Shinkle je odgovoril, da ne more dati definitivnega odgovora, da pa je bila pryotna namera VU ta, da bi vrnila mladeniče Grčiji.

Zvečer nekaj minut pred šesto uro pa je vojaška uprava dala po telefonu jugoslovanski ekonomski misiji dokončen odgovor, da ne gre v tem primeru za politične begunce pač pa za «ekonomske» (nov terminus tecnicus) in da ima namen vrniti begunce grškim oblastem.

Taka je pač kronika vsega žalostnega primera, ko vojaška uprava odklanja zatočišče beguncem izpod monarhofašističnega režima, na drugi strani pa smejo v Trst vse vrste esuli in vojni zločinci.

Borba za demokratizacijo upravnih volitev

Dejstvo, da se je anglo-ameriška vojaška uprava odločila, da v bližnji bodočnosti razpiše upravne volitve, zastavlja pred demokratično ljudstvo celo vrsto vprašanj, ki terjajo od njega budnosti in demokratične borbenosti.

Že v našem prejšnjem članku smo opozorili na politično ozadje, ki označuje upravne volitve v anglo-ameriški coni Tržaškega ozemlja in na posebne pogoje, v katerih se bodo razvijale. Popolnoma smešno bi bilo misliti, da je vojaška uprava izdala odredbo št. 345 samo zato, da bi ustregla zahtevi demokratičnega ljudstva in spravila v zagato in nezadovoljstvo krajevno reakcijo, kateri je sama izročila del upravne oblasti in ima ves interes, da jo ista ohrani po možnosti tudi v bodoče. Taka «normalizacija» bi bila na izključno škodo tukajšnjega demokratičnega ljudstva. Zaradi tega je neobhodno potrebno, da se demokratično ljudstvo z vsemi silami bori za uresničenje pogojev, ki naj omogočijo čim demokratičnejšo izvedbo upravnih volitev, ker drugače ostanejo tudi upravne volitve orožje, ki služi reakcionarnim silam za dosego njihovih protiljudskih ciljev.

Borba za demokratizacijo upravnih volitev v anglo-ameriški coni Tržaškega ozemlja gre skozi momente, ki jih je KP za Tržaško ozemlje označila v svoji včerajšnji izjavi. Tržaško demokratično ljudstvo se v tej izjavi poziva, da z vso odločnostjo zahteva:

a) da se odredba št. 345 ukine in izda nova, ki naj — skladno z določbo mirovne pogodbe — jasno določi, da imajo volivno pravico le tisti, ki so 10. junija 1940 stalno bivali na področju Tržaškega ozemlja;

b) da se prizna volivna pravica vsem onim, ki so zaradi fašističnega terorja morali zapustiti svoj rojstni kraj;

c) da se ustanovi posebna komisija, v kateri morajo biti zastopane vse politične skupine in demokratične organizacije, ki naj ima nalogo, da pregleda volivne imenike in hkrati izvede strogo kontrolo matičnih knjig o stalnem prebivalstvu na dan 10. junija 1940;

č) da pri sestavljanju osnutka o volivnem zakonu sodelujejo predstavniki vseh političnih strank in demokratičnih organizacij, in

d) da se volitve vršijo pod nadzorstvom volivnih komisij, kjer morajo biti zastopane vse politične skupine in demokratične organizacije.

S tem so podane jasne in konkretne naloge, ki se v tem trenutku stavljajo pred tržaške demokratične množice v zvezi z upravnimi volitvami in v borbi za njihovo uresničenje bomo merili njihove uspehe, razkrinkovali namere krajevne reakcije in ugotavljali cilje anglo-ameriške vojaške uprave.

V nasprotju s tem jasnim in odločnim stališčem KP za Tržaško ozemlje, stališčem, ki izpričuje globok čut odgovornosti pred interesi demokratičnega ljudstva, je tudi glede vprašanja upravnih volitev, stališče Vidalijevih frakcionašev — milo rečeno — diletantsko.

Vidalijeva frakcionaška partija ni v tem tako važnem vprašanju smatrala za potrebno izdati niti ene same izjave. Edino izjavo, ki so jo izdali, je «Il Lavoratore» objavil po izjavi KP za Tržaško ozemlje. In še v tej kratki izjavi se upravne volitve omenjajo le v toliko, v kolikor je rečeno, da je njihovo stališče glede upravnih volitev znano javnosti iz tega, ker je o njih pisal «Il Lavoratore». Proti izjavi KP za Tržaško ozemlje pa ne morejo navesti nič!

Po njihovi lastni izjavi pa «Il Lavoratore» ni objavil nobenega stališča KP za Tržaško ozemlje ampak le «stališče komunistov» (namreč Vidalijevih).

Kaj je objavil «Il Lavoratore» v zvezi z bližajočimi se upravnimi volitvami? Nekaj člankov — v glavnem komentarje —, od katerih je drugi le posledica članka, ki je izšel v našem listu 28. septembra t. l. Prvi njihov članek nosi odrešilni naslov: «Finalmente una prospettiva per le elezioni», in je slavospev anglo-ameriški vojaški upravi, ki je končno vendarle uslišala zahteve ljudskih množic! Odredbo št. 345 smatra za «prvi plod vse pretekle borbe», in pravi: «Kljub vsem pomanjkljivostim ukrep vojaške uprave predstavlja priznanje zahtev širokih ljudskih množic». Pravi še, da je treba volitve izvesti čim prej, da je treba vključiti predstavnike demokratičnih sil v organe javne uprave in da je treba spremeniti čl. 2, ki določa volivno upravičenost. To je vse.

Drugi članek ni več tak slavospev, kakor da bi jih bilo sram, da so se tako zaleteli. A tudi v tem članku manjka jasna analiza odredbe št. 345 (ki je prav tako na liniji kršitve mirovne pogodbe, a jo Vidalijevi frakcionaši kljub temu sprejemajo!), predlagani popravki pa so postavljeni brez potrebne resnosti. Da je temu tako, je najboljši dokaz dejstvo, da je od takrat «Il Lavoratore» spregovoril o tem vprašanju le tu pa tam, kakor da to ni več problem in je borba nepotrebna. Vidalijevi frakcionaši so svoje stališče povedali; «temeljita» borba velja «izdajalcem», resnična konkretna borba proti imperializmu in anglo-ameriški vojaški upravi pa je, tudi v primeru odredbe št. 345 nepotrebna, ker se je baje vojaška uprava postavila prvič na stran delovnega ljudstva in proti krajevnim konservativnim in reakcionarnim krogom (ki bodo baje zahtevali ukinitev odredbe!).

V nasprotju s pomanjkanjem konkretne borbenosti od strani Vidalijevih frakcionašev tudi glede vprašanja bližajočih se upravnih volitev pa je stališče KP Tržaškega ozemlja jasno in hkrati nakazuje konkretne naloge, ki se s tem v zvezi postavljajo pred tukajšnje demokratično prebivalstvo.

Demokratično ljudstvo je pravilno razumelo poziv KP Tržaškega ozemlja in že ustanavlja ljudske volivne odbore, ki imajo nalogo organizirati borbo za demokratizacijo in čim prejšnjo izvedbo upravnih volitev. Borba za demokratizacijo upravnih volitev pa je hkrati borba proti kršitvam določb mirovne pogodbe od strani anglo-ameriške vojaške uprave.

MRTVI IN RANJENI MED STAVKAJOČIMI

Policija izziva incidente v raznih krajih Francije

V Merlebachu je policija ubila nekega rudarja, drugod je hotela izgnati delavce, ki so zasedli tovarne - Notranji minister je na volivnem potovanju

PARIZ, 8. — Kot poroča agencija France Presse iz Metza, je prišlo v Merlebachu do težjih incidentov. Po zborovanju, ki ga je organizirala francoska splošna zveza dela, so se zborovalci napotili proti nekemu rovu rudnika. Pri tem pa jim je policija zastavila pot ter pričela uporabljati solzilne pline. V spopadu je bil ubit eden izmed delavcev, ki je baje jugoslovanski izseljenec, štirje pa so bili teže ranjeni. Policija je osem oseb aretirala.

Iz Nancyja poročajo, da so tri čete CRS (to so «republikanske varnostne čete»), kar pomeni okrog 300 mož, s pomočjo 200 vojakov danes dopoldne v Michevillu naskočile tamkajšnje tovarne, ki jih je imelo zasedene stavkajoče delavstvo. Omenjene čete so uporabljale solzilne pline. Takoj po napadu je začela tuliti sirena, nakar so prihiteli ostali delavci, ki tudi stavkajo, ter pričeli bitko z varnostnimi četami .Proti njihovim solzilnim bombam so delavci uporabili požarne brizgalnice. Delavci so varnostne organe premagali in tovarno zopet zasedli. Kakih 10 oseb je bilo ranjenih.

Danes dopoldne je nastopila policija tudi v Chalon sur Marne, kjer je izpraznila železniško postajo.

Pomorščaki raznih pristanišč so danes pričeli stavko 24 ur. V Marseillu ni mogla nobena trgovska ladja zapustiti pristanišča. Stavka avtoizvoščekov se je iz Pariza razširila v nova pokrajinska mesta. Položaj v rudnikih je nespremenjen. Uslužbenci v koksarnah, ki jih je prizadel odlok, po katerem so te rekvirirane, bodo poklicani na policijski komisariat, kjer jih bodo obvestili, da so mobilizirani.

Ker je osebje vodne službe v Oranu sklenilo stavkati, je tamkajšnji prefekt rekviriral naprave za oskrbo mesta z vodo.

Vsi člani vlade, ki jih ni v Parizu, so bili pozvani, da se vrnejo. Kljub sedanjemu položaju v Franciji nekateri ministri mirno uživajo svoje počitnice ali pa so na potovanju v svojih volivnih okrožjih, tako celo notranji minister Jules Moch in Christien Pineau, minister javnih del in transportov.

Ko list «Franc Tireur» ugotavlja, da je stavka rudarjev do sedaj potekla v redu, zatrjuje, da je od vlade odvisno, ali bo potekala mirno tudi v naslednjih dneh. Lahko je uganiti, piše list, kaj bi moglo izzvati incidente: poseg policijskih sil v spor, katerega edini izvor je nezadovoljstvo delavcev, katerim se odreka pravica do dostojnega življenja. Andre Carrel pa v «Humanité» potrjuje, da je pravica stavke predvidena v ustavi. «O tej pravici ni treba nikake diskusije, kljub temu pa se poskuša delati iz nje posebno vprašanje. Toda te metode razbijanja in izsiljevanja niso take, da bi mogle omajati zaupanje delavcev do nas. Ves svet ve, da je rešitev vprašanja v rokah vlade. Zadostuje ugoditi rudarjem namesto nakopavati si ogromne stroške za poskuse, kako bi se zlomila njih stavka. Če se rudarji bore», zaključuje list, «delajo to, ker vedo, za kaj se bore.»

Ameriški zunanji minister Marshall je imel danes pred 40 delavskimi voditelji zapadno-evropskih držav govor, v katerem jim je govoril o nastanku Marshallovega plana in o berlinskem vprašanju. Samo po sebi je razumljivo, da je pripisoval prvemu silno važno vlogo pri gospodarski obnovi Evrope, medtem ko je pri drugem dejal, da je «blokada Berlina pravo ogrožanje miru».

KP Črne gore obsoja klevetniško gonjo proti FLRJ

CETINJE, 8. — Ustanovni kongres Komunistične partije Črne gore je zaključil svoje delo. Odobrili so resolucije, ki se nanaša na bodoče osnovne naloge partije.

Pri gradnji socialističnega gospodarstva v Črni gori kot sestavnega dela socialističnega gospodarstva FLRJ določa kongres kot osnovno nalogo partijskih organizacij vedno bolj odločno borbo za izvedbo vseh nalog, ki jih določa petletni načrt. Pri tem je potrebno posvetiti posebno pozornost obnovi in novi orientaciji poljedelstva na podlagi utrditve in razširitve pozicij socializma na deželi.

Kongres je izglasoval tudi resolucijo, s katero soglasno obsoja klevetniško gonjo proti Jugoslaviji in njenim voditeljem v državah ljudske demokracije. Kongres izreka vse zaupanje partiji, maršalu Titu in ostalim voditeljem.

S kongresa so poslali brzojavko maršalu Titu, v kateri izrekajo prepričanje, da bo še nadalje vodil KPJ in narode Jugoslavije do novih zmag za utrditev socializma v svetu.

POVELJNIK HOLANDSKE mornarice je odstopil

HAAG, 8. — Admiral Helfrich, vrhovni poveljnik holandskih pomorskih sil, je podal ostavko. V razgovoru z nekim dopisnikom je dejal, da je vzrok njegove ostavke popolno nesoglasje s politiko, ki jo vlada izvaja v Holandski Indiji.

RIM, 8. — Po odklonitvi zahtev državnih uslužbencev v parlamentu je Di Vittorio izjavil, da se bo še povečala akcija z delnimi stavkami, najprej po sektorjih, dokler se ne bo dosegla splošna stavka, ki bi se ji pozneje morda pridružile iz solidarnosti tudi druge kategorije

Solidarnost z obsojenimi tovariši ki so branili dvojezičnost

Za obsojene tovariše in njihove družine so prispevali: Prejšnji znesek 217.241 lir.

Ob priliki pogreba Ljubice Pečar so darovali: Cok Leander 125, Moro Lino 125, Blokar Aldo 125, Cok Karel, 125, Glavina Silvester 100, Drugi prispevki: Repič Stefanija 100, Milič Zora 100, Battista Anton 100.

Bazovica: Mahnič Ivan 500, Krizmančič Alojzija 150, Gruntar Karel 200, Metlika Ema 100, Križnič Edo 200, Skrbin Francka 50, Grgič Marija 50, Grgič Stefanija 100, Grgič Lovrenc 100, Marc Ivan 100, Grgič Josip 50, Grgič Franc 50, Petaros Franc 100, Zagar Jakop 200, Zagar Just 50, Križmančič Zofija-Plesc 200, Marc Josip 50, Križmančič Vincenc 100, Grgič Ana 50, Marc Pavla 50, Križmančič Štefi 100, Grgič Ana 50, Križmančič Benedikt 50, Zagar Andrej 120, Križmančič Matija 120, Križmančič Ana 100, Marc Zdenka 150, Križmančič Rudolf 50, Križmančič Johanca 150.

VI. okraj: Gruden Vinko 200, Zerjal Angel 200, Rutar Jožef 200, Davorin 300, Bembič 1.500.

Do sedaj nabrano 223.881 lir. Prispevke je pošiljati na upravo Primorskega dnevnika v ul. R. Manna 29.

SLOVENCI IMAMO PRAVICO DO VSEH ŠOL, KI JIH POTREBUJEMO

Kampanja proti slovenski šoli se vztrajno nadaljuje. Vse italijansko časopisje sodeluje v tem zboru z glasom, ki mu je bil določen od početka: nekateri še vedno jezuitsko zavijajo oči in «priznavajo» Slovencem pravico do šol, toda v «pravičnem» razmerju z italijanskimi; drugi pa ne skrivajo svoje stare fašistične in imperialistične miselnosti. V ta mešan zbor so vpletli še «prijazna» vabila italijanskih didaktičnih ravnateljev slovenskim staršem, da vpišejo otroke v italijansko šolo in predrzno akcijo s šolo v ulici sv. Frančiška. Sedaj je vstopil v borbo še «občinski svet», ki kliče na pomoč še «conski šolski svet», medtem ko «Lunedì» poziva poleg vseh teh svetnikov na pomoč še župana in predsednika cone in končno «Giunto» strank. Po vseh predpripravah, ki so trajale že delj časa, nas otorej čaka še glavna ofenziva z velikimi kanoni. Sedaj se oglaša «oblast». In ta «domača» oblast naj dvigne svojo vplivno besedo, da prepriča vojno upravo, da je odpiranje slovenskih šol za slovenske otroke zločin proti italijanskemu prebivalstvu.

O tem bo treba prepričati predvsem polkovnika Marshalla, častnika vojne uprave za šolstvo, ki pa ima vsaj po pisanju «Giornale di Trieste» z dne 5. oktobra zelo preprosto («Giornale» pravi «semplice») misel o slovenskem šolstvu: «Slovencem je treba priznati vse one šole, za katere predložitev prošnje opremljeno z zadostnim številom vpisanih učencev, ki prebivajo na STO-ju in imajo predizobrazbo primerno za dotično šolo».

Da, ta misel je preprosta in poštena. S to mislijo smo nastopili že leta 1945. v razgovorih s polkovnikom Wasburnom in kapitanom Simonijem, ki sta mislila barantati, s slovenskimi šolami, pa smo že tedaj postavili načelo, da imej slovensko ljudstvo v takratni coni A toliko in take šole, za kakršne se bo pokazala potreba. Toda prav tako kot tedaj, prav tako tudi danes trdimo in vztrajamo na tem, da morajo o potrebi in upravičenosti kake šole odločati Slovenci, nikakor pa ne šovinistični in nepaboljšljivi sovražniki slovenskega ljudstva pa naj se kažejo taki brez vsakih mask, ali se odevajo v kute pravičnih in bogaboječih demokratov.

Iz vsega omenjenega članka bi človek razbral, da ima člankar ali dotični, ki je člankarja inspiral, zelo tesne zveze s polkovnikom Marshallom in bi potem morali verjeti, da je njegovo stališče glede slovenskih šol točno reproducirano. Da, celo z veseljem bi to verjeli, ker bi se enkrat končno le ujemali s funkcionarjem angloameriške vojne uprave, če bi ne bilo vmes dejstev. Vprašanje otvoritve slovenskih šol v Miljskih hribih se namreč ne rešuje po načelih, ki naj bi bibila po «Giornalovem» pisanju tudi Marshallova. (Samo majhno primerjavo: na Proseku za 7 otrok, od katerih 1 Anglež in 1 Nemec italijansko šolo; v Sv. Kolombanu za 28. prijavljenih slovenskih otrok pa niso dali slovenske šole).

«Giornale di Trieste» bi ne bil to, kar je, če ne bi večno pogreval svoje štorje o fantomih v slovenski šoli. Zdi se, da se članka lista «Giornale di Trieste» bavi s špiritizmom ker poziva šolsko oblast, da bi se morala prepričati o fizični resničnosti dijakov. V nekem svojem članku smo povedali že, da mi nimamo vpogleda v uradne akte in zato bomo bolj počasni, pa bomo le postregli «Giornalu» z dokazi, da njegovi članki niso «documentatissimi». In evo: V svojem članku «La fabbrica degli scolari» z dne 11. septembra t. l. je proglasil kot imaginarna imena vse Adamiče in Adame in namigoval, da je še na stotine takih imen.

Naj gre špiritist «Giornala» v Nabrežino in v Prečnik, kjer naj vpraša po teh imenih. In bo imel priliko z očmi videti in če svojim očem ne verjame, z rokami otipati «la realtà fisica» teh dijakov.

Kar se pa tiče skrivnostnosti in fantastičnosti slovenskih šol, mislim, da jih je najbolje demantirala vojna uprava sama, ki je izdala izvestje za slovenske šole, kjer so objavljena imena vseh učencev osnovnih in srednjih šol črno na belem.

Smešna je primerjava šolskega položaja Slovencev z «mnogimi italijanskimi mesti s 50 tisoči prebivalcev, ki nimajo toliko srednjih šol, kot tržaški Slovenci». Saj verujemo, da je tako, toda je tudi res, da nobeno mesto v Italiji ni odrezano od svojega narodnega telesa tako kot smo Slovenci na Tržaškem. Iz katerega koli italijanskega mesta gredo lahko dijaki študirat v katero koli drugo mesto ne da bi pri tem povdomili o vrednosti pridobljenih spričeval. Toda z nami je drugače. Odtrgani proti svoji volji od svojega narodnega telesa hočemo in bomo živeli polno kulturno življenje. Zato so nam potrebne tudi srednje šole, ker ima tudi otrok tržaškega Slovenca prav tako pravico do izobrazbe v svojem materinem jeziku, kot njegov rojak v Jugoslaviji. Sicer vidimo mi sami nesmiselnost, da imamo na pr. na STO-ju kar dve učiteljišči; eno v Trstu in eno v Portorožu. Toda tega nismo krivi mi. Če bi bilo po naših željah, bi že davno bili coni A in B Tržaškega ozemlja združeni in bi se potem učiteljišči združili. Tudi ob dobri volji anglo-ameriške vojne uprave bi gotovo prišlo do sporazuma z VUJA v Kopru, da bi se medsebojno priznavala spričevala iz šol v obeh conah.

Še en razlog navajajo, da izpodbijajo upravičenost slovenskih šol: ekonomski, češ da so slovenske šole predrage v primeri z italijanskimi. Zal ne moremo s številkami dokazati, da to ni res, ker pač do številk ne pridemo, toda vsak pameten človek ve, da so danes italijanske šole v Trstu mnogo dražje od slovenskih, zlasti zaradi ogromne nadštevilnosti učnega osebja, ki živi v Trstu v brezdelju samo zato, da rešuje «italijanstvo» Trsta, medtem ko bi lahko opravljalo mnogo bolj koristno in bolj patriotično delo, če bi to učiteljstvo odšlo v Italijo, kjer naj bi zasedlo mesta na novih šolah, ki bi jih bilo treba ustanoviti, da se uniči analfabetizem in dvigne kulturna raven italijanskega ljudstva.

Če je Marshallova misel o slovenski šoli tako preprosta kot piše «Giornale», potem bo ta preprosta misel zmagala. Mi ne gojimo takih stikov s podpolkovnikom Marshallom, kot oni od lista «Giornale di Trieste» in zato ne moremo vedeti, ali je njegovo o s e b n o prepričanje o problemu slovenskega šolstva na las tako podobno kot naše. Mi moremo in moramo soditi le dejanja šolskega oddelka vojne uprave, kateremu načeluje podpolkovnik Marshall in ta dejanja pač ne nudijo dokazov, da bi pisanje lista «Giornale di Trieste» odgovarjalo resnici. Vemo, da na u r a d n o stališče funkcionarjev vojne uprave vplivajo tudi drugi faktorji in prav gotovo v nemajhni meri tudi šovinistično stališče domače italijanske reakcije. Toda mi zato ne bomo odstopili od svoje zahteve da začasni upravitelji naših krajev upoštevajo pri reševanju slovenskih šolskih problemov le resnične predstavnike tržaškega slovenskega ljudstva. Stojimo v svoji borbi za slovenske narodne pravice na realnih tleh. Ni nam do kakega imperialističnega in žabjega napihovanja, ni nam do tega, da bi v našem šolstvu gradili Potemkinove vasi, hočemo le stvarno one šole, ki jih tržaško slovensko ljudstvo za svojo kulturno rast potrebuje. Poskusni vpisi so dokazali potrebo po industrijski šoli, po klasični gimnaziji in po dvoletni trgovski šoli, zato se morajo te šole odpreti. Le tako se bo zadostilo «preprostemu» načelu podpolkovnika Marshalla, le tako se bo uresničilo pošteno in demokratično načelo o kulturni enakopravnosti, za katerega zmago se bo slovensko ljudstvo na Tržaškem borilo do konca.

Hinavščina

Medtem ko je Vidalijevo glasilo prineslo izčrpno kroniko o tem, kje vse so odboru za pomoč grškemu narodu obljubili podporo, ni niti besede zinilo o tem, da je delegacija bila pri jugoslovanski misiji, ki ni samo obljubila pomoč, ampak preskrbela, da je v dveh urah prišel odgovor iz Beograda, ki je nudil zatočišče petim grškim beguncem. Pač, Jugoslavije ni več za te ljudi, pač pa obstaja le takrat, kadar jo je treba blatiti. Sila neprijetno bi bilo objaviti vest, da je bila pri jugoslovanski misiji delegacija, ki jo je vodil znani rušilec enotnosti demokratičnih množic Nello Grisoni. Neki član te delegacije je namreč izrazil svoje prepričanje, da bo edinole Jugoslavija kaj storila za te nesrečne grške begunce.

Velika sleparija

(Nadaljevanje s 1. strani)

posebne namene in so čakali za nastop le ugodnega trenutka, za katerega so bili naprej pripravljeni.

Kdor je verjel v politično razsodnost tržaških voditeljev, je zaradi resnega položaja demokratičnih množic v boju z reakcijo pričakoval, da bo medpartijski spor ostal pred vrati Trsta. To pričakovanje se ni uresničilo. Razbijači enotnosti spora niso zanesli le v Komunistično partijo Tržaškega ozemlja, ampak se niso ustavili niti pred množičnimi organizacijami. Razbili so Slovansko-italijansko antifašistično unijo, katere številčna moč, enotnost in odločnost je bila najkrepkejše in najučinkovitejše orožje v boju za ljudsko demokracijo. Ljudstvo, ki je izgubilo vero v svoje voditelje, je po svoji ogromni večini razočarano stopilo ob stran. Kar bi se reakciji nikoli ne bilo posrečilo, se je posrečilo razbijaški družbi: demokratičnim množicam je bilo njihovo glavno orožje izbito iz rok. Usodne posledice tega se že kažejo na vseh straneh. To je težek zločin nad delovnim ljudstvom, ki ga bo mogla v njegovih posledicah pravilno oceniti le zgodovina.

Mislili smo, da se bo besnilo razdejanja ustavilo pred Osvobodilno fronto, ki se je v sklopu Slovansko - italijanske antifašistične unije borila za narodne in demokratične pravice tržaških Slovencev. Pričakovali smo vsaj, da se ne bo našel niti en Slovenec, ki bi pomagal rušiti enotnost, kateri edini se je slovenski živelj v Trstu moral zahvaliti za dosežene uspehe. Toda našli so se ambiciozni in kratkovidni ljudje, ki so doslej po večini vedrili v zatišju ali ki nikoli niso doumeli duha Osvobodilne fronte in so se hlapčevsko vdinjali razbijačem. Ne sramujejo se, da se ob mnogih mrtvih, ki so v imenu Osvobodilne fronte nesebično padli za svobodo Trsta, in ob mnogih živih, ki smo jih srečavali v smrtni nevarnosti med borbo, drzno proglašajo za legitimne predstavnike Osvobodilne fronte.

Morda bi bili ustanovili politično organizacijo z drugim imenom, a jim to ni kazalo. Osvobodilna fronta ima tak neoporečen sloves med ljudstvom, da so si upali le na njeno ime uloviti nekaj naivnežev in nepoučenih. Da bi bolj premamili ljudi, so na konferenci govorili o programu Osvobodilne fronte s tako vnemo, kakršne doslej pri njih nismo bili vajeni. Nikoli prej jim ni šlo z jezika toliko lepih besed o pravicah Slovencev in o družini slovanskih narodov. Seveda so temu medu primešali tudi krepko merico strupa. Po njihovem so «voditelji (legitimne Osvobodilne fronte v Trstu) slovenski živelj v najhujšem trenutku njegove zgodovine grobo in podlo izdali...» Trdili so, da je «treba razbiti poizkuse frakcionašev (mišljeni so oni, ki so ostali zvesti Jugoslaviji), ki bi radi oddaljili Slovence od Italijanov prav v trenutku, ko je zaradi bližajočih se volitev njihov skupen nastop najbolj potreben...» In še: «Mala skupina, tako imenovano tajništvo Osvobodilne fronte, skuša vnesti v njene vrste narodni šovinizem, odtrgali Slovence tega ozemlja od antiimperialistične fronte s Sovjetsko zvezo na čelu...» Dalje: «Obžalujemo in obsojamo klevetniško kampanjo, ki so jo ti voditelji (namreč voditelji Ljudske fronte v Jugoslaviji) sprožili proti ostalim slovanskim, zlasti sovjetskim narodom...» Jugoslaviji zvestim pristašem Osvobodilne fronte očitajo izdajstvo, razbijanje enotnosti Slovencev Tržaškega ozemlja, teptanje slovansko-italijanskega bratstva in gonjo proti demokratičnim Italijanom. In nazadnje: Smoter (vidalijevske) «Osvobodilne fronte Tržaškega ozemlja je, da dokažemo svetu, kaj je naša častna in zgodovinska naloga v tem trenutku, da pomagamo jugoslovanskim narodom, da se resi nacionalistične klike, ter da postanemo glasniki zdravih sil Jugoslavije...»

Le nekaj primerov za ilustracijo drzkosti in podlosti teh odpadnikov. Koliko trditev, toliko laži. Demagoško klevetanje tja v dan, brez vsakega dokaza, o čemer se zlahka prepriča, kdor bere «Primorski dnevnik» in jugoslovanske liste. Da so gornje besede naslovili sebi, bi bili zadeli v črno. Blato, ki ga brizgajo, jim pada nazaj v obraz. Najbolj drzek in v svojem bistvu skrajno bedast je zadnji izmed navedenih stavkov. Kaže, da si razbijači enotnosti domišljajo, da se svet vrti okoli njih, pa se le oni sučejo okoli svoje osi. Govoričijo, kakor da je Osvobodilna fronta nastala v Trstu v krogu razbijačev, ki so edini ostali zvesti njenemu programu. In kakor da je ves slovenski narod žrtev neke nacionalne klike in mu je torej treba pomagati in ga rešiti. Nesramnost je vse premila beseda, da bi lahko z njo pravilno označili tak izpad. Ako bi imeli ti ljudje le trohico pameti in poštenja, bi poizkušali doma «reševati krizo», ki so jo sami zagrešili, in «pomagali» tržaškim demokratičnim množicam, namesto da jih brezvestno pehajo v kremplje reakcije. Slovenski narod in jugoslovanski narodi pa v ničemer ne potrebujejo njihove pomoči.

Ne vedo, ker nočejo vedeti, kar sicer ves svet ve, da je danes bolj kot kdaj prej ves slovenski narod strnjen okoli Osvobodilne fronte. In da je ta ostala dosledno zvesta svojemu programu. Njen program pa so sramotno izdali pristaši vidalijevske laži Osvobodilne fronte, ker rušijo enotnost tržaških Slovencev in jih s tem hromijo v njihovi pravični in težki borbi. Ta organizacija nima pravice, da bi nosila častno ime Osvobodilne fronte, ki si ga je tatinsko privzela. Osvobodilna fronta slovenskega naroda najstrože obsoja razdiralno delo njenih pristašev, ki so se s tem sami izločili iz narodne skupnosti.

Potrebno je, da zaradi jasnosti to javno pribijemo odpadnikom v večno sramoto. Pri tem si ne domišljamo, da bodo naše besede naletele pri «voditeljih» na odprta ušesa. Kdor je enkrat stopil na poševno desko osebnih ambicij proti koristim lastnega naroda, nezadržno drči navzdol. Žal nam je le za one, ki so zaradi politične nerazgledanosti in nerazsodnosti nasedli veliki slepariji. Tolaži nas misel, da je teh le mala peščica in da se bo še mnogo izmed njih vrnilo na pot, ki jo hodi ves narod. Saj so se tržaški Slovenci zmeraj odlikovali po živi narodni zavesti in po prekaljenosti v dolgi borbi za svoj narodni obstanek. Zdrava politična razsodnost pa jih je krepko strnila okoli Osvobodilne fronte, ki jih ni prevarala v njihovih upih in jih je kljub močnemu nasprotovanju tujih sil v skrajnih mejah možnosti približala njihovim ciljem. Borba še ni končana in njen končni uspeh je v glavnem odvisen od enotnosti Slovencev in tržaških demokratičnih množic. V času, ki ga preživljamo, je vsako drobljenje sil narodni samomor in blaznost. Škoda je že danes velika. Da ni bilo razbijaštva, bi si reakcija ne upala vprašanja slovenskega šolstva postavljati tako kot ga je postavila, da navedem samo ta primer. Narodna zavest in politična razsodnost narekujeta tržaškim Slovencem, da se vsi kot en mož zberejo okoli Osvobodilne fronte, ki idejno povezuje ves slovenski narod. Vsak odklon pomeni nevarno osamitev in pogubno oslabitev. Saj še ni tako daleč za nami doba borbe, da bi več ne vedeli, kdo edini nudi v težkih trenutkih nesebično pomoč.

France Bevk

Bombardiranje v Palestini

AMAN, 8. — Nekaj kilometrov južno od Gaze je prišlo do ostrih borb med egipčanskimi silami ter židovskimi četami. Na poziv, ki ga je danes dopoldne poslal šef glavnega štaba OZN poveljstvu židovske in egipčanske vojske v Gazi v južni Palestini, so se borbe končale danes opoldne.

Danes popoldne so arabska letala bombardirala židovski del Jeruzalema. Po vesteh iz židovskih virov pa so danes dopoldne egipčanska letala bombardirala tudi Gat v južni Palestini, na židovskem ozemlju; bombardiranje je povzročilo številne žrtve. Zgodilo se je prvič po začetku premirja, da so arabska letala bombardirala židovsko kolonijo na ozemlju izraelske države. V času bombardiranja so bili v koloniji opazovalci OZN, ki so prišli zaradi preiskave prejšnjih kršitev premirja, ki so jih na južni fronti povzročili Arabci.

Po Jeruzalemu kroži vest, da nameravajo Židje mobilizirati vse moške in ženske od 17 do 55 leta.

Obisk portugalskega generala v Londonu

LONDON, 8. — Za jutri zvečer pričakujejo v Londonu generala Rodrigueza, šefa portugalskega glavnega štaba, ki bo gost britanskega vojnega ministra. Med svojim obiskom, ki bo trajal do 16. oktobra, bo imel vrsto uradnih razgovorov z britanskimi vojaškimi osebnostmi.

PARIZ. — Avstrijski zunanji minister se bo jutri sestal s francoskim zunanjim ministrom Robertom Schumanom.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Slovenske otroke v slovensko šolo

Potrebujemo slovensko napredno inteligenco, ki bo pomagala dvigniti kulturno-prosvetno in gospodarsko raven našega ljudstva

Kljub temu da se je na mnogih roditeljskih zborih pojasnjevalo o pomenu slovenske šole ter o številu slovenskih osnovnih in srednjih šol, smatramo za potrebno, da na kratko podamo celotno sliko in stanje slovenskega šolstva v Trstu. Le tako namreč, če bodo slovenski starši vedeli, kakšne srednje šole imamo Slovenci v Trstu in za kakšne šole se vodi borba, bodo lahko vpisali svoje otroke na take šole, do katere imajo njihovi otroci veselje.

Poleg številnih osnovnih šol, ki so zlasti na deželi po večini eno-, dvo- in trorazrednice, imamo v Trstu in v okolici več slovenskih triletnih nižjih strokovnih šol (avviamento). Te nižje strokovne šole so prav za prav nadaljevanje osnovne šole, v njih se namreč vzgajajo učenci za praktične poklice, tako v obrti, industriji, trgovini in kmetijstvu. Zlasti v tržaški okolici pa imamo mešan tip nižjih strokovnih šol, ki ustrezajo potrebam določenega kraja, zlasti kmetijstvu in obrti. Tako imamo industrijsko nižjo strokovno šolo v Rojanu, trgovsko pri Sv. Jakobu, trgovsko-obrtno na Katinari, nižjo na Opčinah in Proseku ter industrijsko nižjo strokovno šolo v Nabrežini. Jasno je, da so te slovenske nižje strokovne šole nezadostne ter ne ustrezajo dejanskim potrebam števila slovenskih otrok, ki bi prišli v poštev in to še prav v večjih krajih v tržaški okolici.

Prav zaradi tega je bil stavljen predlog za nove slovenske nižje strokovne šole, in sicer za industrijsko nižjo strokovno šolo v Miljah, Škofijah, za kmetijsko v Dolini, Boljuncu, Bazovici in Zgoniku, za industrijsko trgovsko šolo v Skednju, pri Sv. Ivanu ter v Sv. Križu in za nižjo kmetijsko obrtno strokovno šolo v Devinu.

Poleg teh nižjih strokovnih šol, ki jih obiskuje sorazmerno veliko število učencev prav zaradi tega, ker številni starši ne zmorejo vzdrževanja svojih otrok za daljšo dobo, imamo pa v Trstu tudi slovenske srednje šole, ki jih obiskuje več sto slovenskih dijakov. Tako imamo v ul. Lazzaretto Vecchio nižjo in višjo slovensko realno gimnazijo, slovensko trgovsko akademijo in slovensko učiteljišče. Gotovo je, da je število te vrste srednjih šol, ki jih imamo Slovenci v Trstu nezadostno, in da slovenski dijaki ne morejo izbirati po tem, za kar čutijo usposobljenost in veselje, marveč da imajo na razpolago le tri vrste srednjih šol, ki pač ne morejo nuditi zadostne širine izbire. Zato je popolnoma upravičena zahteva tržaških Slovencev, naj pristojne oblasti odprejo v Trstu poleg že obstoječih šol še slovensko srednjo tehnično šolo ter prvi razred klasične gimnazije, kjer bi se vsako leto postopoma uvedel višji naslednji razred. Tako bi tudi lahko izpopolnili v znanju klasičnih jezikov zlasti oni dijaki, ki nameravajo po opravljeni gimnaziji prestopiti na filološko, juridično ter teološko fakulteto. Končno je v Trstu še slovenska dvorazredna trgovska šola.

Poleg tega, da Slovenci zahtevamo v Trstu priznanje vseh vrst slovenskih srednjih šol, večernih tečajev, strokovnih šol itd., pa leži tudi na slovenskih starših, da napravijo svojo narodno dolžnost ter vpišejo svoje otroke v slovenske srednje in nižje šole. Kajti borba za slovensko šolo bi bila lahko brezuspešna, če ne bi našla odziva ravno pri slovenskih starših, če ne bi naletevala na razumevanje najširših slovenskih ljudskih množic, ne glede na njihovo politično prepričanje. Velikokrat se pa tudi dogaja, da vpisujejo slovenski starši svoje otroke le na obrtne ali nižje trgovske šole prav zaradi tega, ker nimajo na razpolago dovolj sredstev za vzdrževanje in da pridejo njihovi otroci čim prej do kruha. Gotovo je, da je materialno vprašanje velike važnosti, da pa je na drugi strani treba tudi od strani staršev veliko žrtev, zlasti če gre za vprašanje nadarjenih otrok.

Slovenski starši se morajo namreč zavedati, da slovenski narod rabi slovensko napredno inteligenco, ki bo pomagala dvigati kulturno raven ljudstva, iz katerega je izšla.

Vinska trgatev na Opčinah

ASIZZ na Opčinah priredi v nedeljo 10. t. m. s pričetkom ob 15 «Vinsko trgatev» s pestrim sporedom in plesom.

Seja občinskega sveta

Med 28 točkami dnevnega reda o katerih je razpravljal občinski svet na svoji seji zvečer 7. t. m., je bilo razpravljanje o ponovni otvoritvi slovenskih otroških vrtcev v Rojanu in na Vrdeli. Obnova občinske hiše v ulici Tartini 12, različna dela na šoli Brunner v Rojanu. Vse te točke so bile odobrene.

Pri zadnji točki glede šole Brunner je svetnik Rinaldini še enkrat ponovil predlog, naj bi VU čim prej dodelila sklad za graditev šole Morpurgo pri Sv. Vidu. To pa predvsem, ker je tamkajšnja šola De Amicis postala premajhna, posebno še odkar so zgradili hiše na Elizejskih poljanah.

Med slučajnostmi je župan odločno razpravljal o stanovanjskem vprašanju, ki je še sedaj zelo pereče, čeprav je bilo zgrajenih že mnogo novih hiš. Pri tem so na seji izglasovali resolucijo, ki predlaga VU, naj bi raztegnila na Tržaškem ozemlju italijanski zakonski dekret, ki določa pokrajinam občinam in ustanovam za gradnjo novih hiš, da lahko dobe od države polovično pomoč pri nakupu zemljišča za gradnjo hiš in za samo zidanje teh.

Popolnoma se strinjamo z dejstvom, da je v Trstu še vedno premalo stanovanj. Vzroka pa sta dva. Prvi in glavni je ta, da se je po juniju 1940 naselilo v Trstu veliko ljudi iz vseh italijanskih pokrajin. To število se je še povečalo posebno po polomu Italije in po končani vojni. Prav gotovo je, da veliko teh novih priseljencev nima kaj opraviti z našim mestom in predstavljajo balast v vsakem oziru. Drug vzrok pa je ta, da je še veliko takih od bomb porušenih hiš, ki bi popravljene doprinesle precejšnji odstotek razpoložljivih stanovanj. Zato bi bilo treba začeti gledati s te strani na stanovanjsko krizo.

Kultura
KNJIGE - GLEDALIŠČE - KONCERTI
RAZSTAVE - FILMI - KRITIKE - DROBTINE

Simfonični koncert tržaške Filharmonije

Veliko zanimanja je med obiskovalci tržaških koncertov vzbudil četrtkov simfonični koncert tržaške Filharmonije, pri katerem sta sodelovala domačina dirigent Luigi Toffolo in violinist Franco Gulli.

Pestro izbran spored je otvoril Bachov «Brandenburški koncert št. III.», pri katerem se je godalni sestav orkestra potrudil, da čimbolj zadosti zahtevam, ki jih stavi izvajalcu glasba tega predklasičnega skladatelja. Posamezne godalne skupine so bile sicer lepo ubrane, vendar pa je v strogem polifonem slogu grajena skladba predstavljala tudi zanje trd oreh, kar smo opazili zlasti v I. stavku, pri katerem je bilo čutiti precejšnjo nesigurnost pri skupni igri.

Poudarek koncertu je dal brez dvoma violinski koncert v D duru op. 19 znanega sovjetskega skladatelja Sergeja Prokofjeva, gi je bil prvič izvajan v našem mestu. Koncert, ki ga dobro karakterizirajo bistveni elementi Prokofjeve umetnosti — svoboden harmoničen stavek, ritmična in harmonična barvitost, nežna lirika in šegav humor in obenem naslonitev na rusko folklorno motiviko — je predstavljal za tržaško koncertno publiko, ki je vse preveč vajena stereotipnih koncertnih sporedov, izredno novost, skoraj bi rekli — nekaj «preveč» novega. Sicer pa se temu ne čudimo, ker je razgledanost dela tržaškega glasbenega občinstva, ki prihaja na prvovrstne koncertne prireditve predvsem iz snobizma, precej nizka, kar se pokaže posebno pri tem, kako dojema neko novo glasbeno umetnino. Solistični del je tehnično dovršeno podal violinist Franco Gulli, ki kljub svoji mladosti šteje že med prvovrstne umetnike.

Prvi del koncerta je zaključila Ravelova skladba «Tzigane», pri kateri je mladi violinist še enkrat pokazal svoje veliko tehnično znanje.

Pod odmoru je bila izvajana Brahmsova III. simfonija v F duru op. 90. V sedanji koncertni sezoni smo slišali že obe prvi Brahmsovi simfoniji; prvo pod taktirko Zec-Albert. Zanimivo je primerjati pochija, drugo pa je dirigiral Herbert samezne interpretacije Brahmsovih simfoničnih del; brez dvoma je bila najboljša ona od dirigenta Herberta Alberta, ki se je Brahmsovemu slogu najbolj približal. III. simfonije predstavlja enega največjih glasbenih zakladov velikega hamburškega mojstra in jo posebno odlikuje jasna struktura in čistost posameznih tem. Kakor pri ostalih Brahmsovih delih je tudi pri tej posamezen motiv tako razdeljen na različne inštrumente, da mora biti orkester dobro uvežban, da ne vzbudi vtis razcepljenosti. Toffolo je orkester dobro uvežbal in lepo izvedel svojo nalogo.

Za zaključek je orkester odigral še predigro k Wagnerjevi operi «Mojstri pevci norimberški».

Mogoče je vplivalo slabo vreme, da je bilo občinstvo maloštevilno kajti pričakovali smo, da bo nastop tržaških umetnikov in zanimiv spored do kraja napolnil prostrano gledališče. Najbrže pripomorejo k temu tudi zelo drage vstopnice.

NOVI FILMI:

Borba za atomsko bombo

V času, ko se na konferenci v Parizu toliko govori in piše o atomski energiji, je tudi uprava kina Rossetti smatrala za umestno predvajati film o borbi za atomsko bombo, ki je za Trst novost.

Film prikazuje zakulisne in tajne, zato pa tembolj ostre borbe za «težko vodo», ki je eden glavnih elementov za pridobivanje atomske energije. Dejanje se godi med zadnjo vojno na Norveškem in nam prikazuje borbo 11 norveških padalcev, ki so prišli iz Londona z nalogo, da uničijo glavne naprave pri norveški tovarni za pridobivanje «težke vode».

Čeprav je film propagandnega značaja in skuša pokazati v boljši luči zapadne zaveznike, vendar ima precej zanimivih in napetih prizorov, ki vsaj delno pokažejo gledalcem velike težave in nevarnosti, s katerimi so se morali vedno boriti saboterski partizanski oddelki.

Film nam delno pokaže tudi zakulisno ozadje angleške vohunske mreže, ki je razpredena po vseh deželah. Pogrešamo pa v tem delu človeka, z njegovimi čustvi, notranjo borbo in tisto toplino doživetja, ki bi gledalca približalo junakom, da bi z njimi še bolj živo sodoživljal dramatski razvoj dejanja.

Kratek obzornik nam pokaže kot dodatek nekaj originalnih prizorov iz življenja v Benetkah ob času filmskega festivala.

Mestna občina in „CONI“ proti Ponziani Lj

ali odklonjena dodelitev stadiona

Veliko zanimanje je že vladalo za prvenstveno tekmo nogometnega prvenstva FLRJ v Trstu med Ponziano Lj. in Našimi krili, ki bi morala biti v nedeljo v Trstu.

Vodstvo domače enajstorice je bilo že domenjeno z vojaškimi oblastmi za nastop obeh ekip na stadionu ob 10, kajti popoldne je dan stadion na razpolago Ederi, torej ekipi, ki igra v tako imenovani «serie C» italijanskega prvenstva.

Mestna občina, ki je kompetentna za igrišče in tudi za stadion pri Sv. Soboti, pa je vodstvu odbila prošnjo za dodelitev igrišča pod pretvezo, da se vodstvo ni držalo «procedure», ki je v veljavi, to je, da bi moralo vodstvo Ponziane Lj. nasloviti prošnjo mestni občini preko domačega CONI-ja, ki naj bi potrdil in odobril. Pojasniti je treba, da nihče niti na nogometnem odseku ZDTV, niti vodstvo športnega društva ni vedelo, da sploh obstaja tak nesmiselni ukrep, ki namenoma stavlja neko samostojno športno organizacijo in neko nogometno društvo pod okvir CONI-ja, ko je vsakemu jasno, da stremi CONI za tem, da bi na vsem polju onemogočil športno udestvovanje demokratičnim množicam in s tem demokratičnim športnim zvezam.

Včeraj zvečer se je sestal odbor in po dolgem razpravljanju je g. Tramarinu, članu vodstva Ponziane odbilo prošnjo.

Vprašujemo se samo, kako je mogoče danes še kaj takega. Da je velika politična gonja proti demokratičnim elementom in demokratičnim organizacijam, to je že znano, vendar da bi hoteli ti naši toliko opevani in «demokratični» občinski očetje preprečiti in onemogočiti športno udejstvovanje neki nogometni enajstorici, katere krivda je morda samo ta, da sodeluje pri jugoslovanskem in ne italijanskem prvenstvu; to je pa vendar višek ne toliko nesramnosti kolikor otroške nagajivosti zaradi ljubosumnja na «italianissime» nogometne ekipe, ki nedvomno počasi a vendar propadajo.

Mestna občina se je tako zopet razgalila. Toda mi kakor tudi naši športniki bodo vedno zahtevali, da se uvede poštena dodelitev stadiona, ki je bil sezidan z denarjem, ki ga je plačevalo ne samo prebivalstvo današnje «democrazia cristiana» in raznih italijanskih organizacij, temveč tudi z denarjem slovenskega življa in vsega demokratičnega italijanskega prebivalstva.

Mi imamo pravico do občinskega stadiona, kakor ga ima Triestina, Libertas, Edera, Sv. Ana in vse ostale iz Italije prihajajoče ekipe na razna nogometna srečanja.

Nenasitna oderuhinja

Pred nekaj dnevi je 43-letni Ivan V. prijavil policiji neko Pavlo Samec zaradi pobiranja oderuških obresti. Po njegovih izpovedbah mu je posodila Samčeva okrog dva milijona lir in zahteva od te svote obresti v višini od 48 do 108 odstotkov. V zadnjem času je Samčeva nenadno terjala svoj denar nazaj in zahtevala, da ji ga mora V. takoj vrniti. Da bi jo pomiril, ji je dal V. kot jamstvo pobotnice mestne zastavljalnice v znesku okrog treh milijonov.

Ženska je brez njegove vednosti prodala eno izmed pobotnic in ga s tem oškodovala za 800 tisoč lir. V. je še izjavil, da je samo za en mesec prejela Samčeva 50 tisoč lir obresti od posojila v višini 500 tisoč lir.

Vlom v manufakturno trgovino

Policija je prejela obvestilo, da so neznani vlomilci vdrli prejšnjo noč v trgovino Godina Jožefa v ul. F. Filzi 13. S polic so pobrali več kosov oblek in perila in zopet izginili, kakor so prišli. Godina ima preko 230 tisoč lir škode. Policija vodi sicer preiskavo, vendar doslej še nima vidnega uspeha.

ALI SO SAMO GOVORICE?

„Arrigoni“ namerava pričeti z novimi odpusti

Prav sedaj, ko se bližamo zimi, ki dela našemu delavskemu razredu največ preglavic, ker je z njo v zvezi nabava kuriva in toplega oblačila, se širijo vesti, da nameravajo delodajalci v nekaterih tovarnah odpustiti z dela precej uslužbencev. Zaenkrat je to samo vest, ki se širi, in upamo, da ta ne bo postala resnica; toda uslužbenci tovarne «Arrigoni» so vkljub temu zelo vznemirjeni zaradi vesti, da namerava vodstvo tovarne odpustiti z dela okrog 40 uradnikov od 120, ki so tam zaposleni.

Ti odpusti z dela naj bi se pričeli v drugi polovici meseca novembra. Seveda kot vedno, tako tudi tokrat niso navedeni vzroki, ki bi upravičevali te nove odpuste. Zato sklepajo uslužbenci te tovarne, da ne bo temu vzrok, da bi nameravali skrčiti svoj obrat, temveč da bi hoteli s čim manjšim številom delavcev napraviti prav enako delo.

Kako nečloveški bi bil ta ukrep lahko razumejo samo tisti, ki s skrbjo gledajo na bližajočo se zimo, ki jim bo še mnogo bolj otežkočila že tako težke življenjske razmere. Iz vremenskih napovedi je celo razvidno, da se nam letos obeta zelo huda zima; zato bi pač morali tukajšnji delodajalci preskrbeti, da nudijo čim več delavcem kruha in s tem zaslužka, da bodo tako laže prebili tudi ta najtežji letni čas.

Ce bi nameravali res uresničiti vse te načrte o odpustih z dela, potem bodo prav gotovo stopile sindikalne organizacije v ostro borbo, da bi zagotovile spoštovanje delavskih pravic ter da bi preprečile delodajalcem uresničiti svoje nakane.

«Arrigoni» je namreč tako ogromno podjetje, da bi lahko koristno zaposlilo vse svoje uslužbence tudi če bi imelo morda trenutno neprilike s produkcijo ali podobnim.

Uslužbenci odločno zahtevajo, da delodajalci upoštevajo njihov težek položaj ter da odstopijo od svojih načrtov o novem odpuščanju delavcev.

Policijska godba v Miljah

Jutri ob 11 uri bo igrala na trgu Marconi v Miljah godba civilne policije iz Trsta. Na programu ima skladbe Wagnerja, Rossinija, Mascagnija, Cajkovskega in Mansija.

Fizkultura

Jutri ob 10 prva tekma

na domačem igrišču za prvenstvo FLRJ med Ponziano Lj. in Našimi krili?

Končno je prišel dan, ko se bo Ponziana po dolgem premoru zopet pokazala domačemu občinstvu. Ne bo sicer lahka tekma, saj je moštvo Naših kril pokazalo večkrat svojo vrednost: po zmagi nad državnim prvakom ter neodločenih izidih z Metalcem in Hajdukom so aviatičarji odvzeli eno točko tudi Crveni zvezdi. Skratka moštvo Naših kril vsebuje vse one lastnosti, ki so potrebne enajstoricam, da se bore za čim vidnejši naslov.

Jasno je, da bo jutrašnja tekma zelo važna za Tržačane. Pokazati bo treba napredek, odločnost v napadu in gotovost v obrambi. Medtem ko o napadalni črti lahko dvomimo, ker pač še niso vigrani, lahko z druge strani trdimo, da se je obramba pokazala za odlično. To pa je bil tudi vzrok, da je Ponziana na tujih igriščih kljub stalnim nasprotnikovim napadom igrala neodločeno. Sicer pa bo nam tekma pokazala vse vrline in morebitne napake naših nogometašev.

Nogometno prvenstvo STO-ja

Igrišči Boljunca in Proseka bosta v nedeljo ves dan zasedeni. Enajstorica, ki so preteklo nedeljo začele z borbo za najvišji naslov na našem ozemlju, bodo v drugem dnevu skušale nadoknaditi, kar so v prvem dnevu izgubile; one pa, ki so uspele bodo skušale še napredovati.

Tovarna strojev bo sprejela v goste Auroro, ki je v tekmi nad Magdaleno zaslovela po odličnem napadu. Skedenj se bo srečal z Rojanom, medtem ko bosta Milje in Ponziana imela istrske goste, in sicer enajstorici Pirana in Arrigoni-ja. OMMSA, Dreher in Magdalena bodo skupno s svojimi nasprotniki Pristaniščniki, Sv. Ano in Koštalungo odšli na igrišče Proseka. Umag pa se bo moral boriti na lastnem igrišču proti novi enajstorici na tem prvenstvu Meduzi.

Spored je torej sledeč: igrišče v Boljuncu ob 9 Tovarna strojev - Aurora, ob 11 Škedenj - Rojan, ob 13 Milje - Arrigoni, ob 15.30 Ponziana - Piran; igrišče Proseka ob 10.30 OMMSA - Pristaniščniki, ob 13.30 Dreher - Sv. Ana, ob 15.30 Magdalena - Koštalunga; v Umagu ob 14.30 Umag - Meduza.

Orodna telovadba

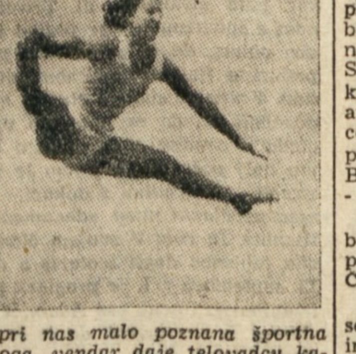

je pri nas malo poznana športna panoga, vendar daje telovadcu kakor gledalcu dovolj užitka, ki ga mnoge panoge ne morajo dati. Orodni telovadci našega ozemlja bodo jutri v nedeljo ob 10.30 nastopili v dvorani Delavske športne zveze ES z zanimivim sporedom. Vabimo ljubitelje športa, da se nastopa udeleže.

Na sliki lep in težek skok telovadke z gredi.

Lahka-atletika

Jutri pri Sv. Nikolaju prvenstvo Tržaškega ozemlja

V eni preteklih številk smo javili spored jutrišnjega prvenstva Tržaškega ozemlja v lahki atletiki. Na tem prvenstvu bodo zbrani vsi naši najboljši lahko-atleti. Toda če pregledamo moč ekip cone A in B, bomo jasno videli, da so tržaške ekipe znatno zaostale za istrskimi. Ekipa Pirana, ki je pod stalnim vodstvom neumornega Corsija, je na vsak način trdnjava zase in njeni člani bodo pač odnesli največ vidnejših mest: teki ter meti so skoraj izključni monopol Pirančanov. Skoki bodo predvsem v rokah ekipe Tomažiča, medtem ko bodo tekme na daljše proge in pa hoja monopol tržaških atletov. Kar se tiče žensk, pa bo prednjačil Trst daleč pred Istro, ki kakor kaže, polaga premalo važnosti na vzgojo dobrih lahko-atletinj, kljub veliki možnosti.

Kolesarstvo

Pokal „Slavka Škamperla“

V organizaciji vodstva rdeče — plavega športnega društva Sv. Ivan bo v nedeljo že skoraj tradicionalna kolesarska tekma za III. pokal Slavka Škamperla na progi: Barkovlje - Sesljan - Devin - Trbiška avtocesta - Opčine - Trbiška avtocesta - Boršt - Žavlje - Škofije - Koper - Škofije - Žavlje - Boljunec - Boršt - Trbiška avtocesta - Občine - Sesljan - s ciljem v Barkovljah.

K tekmi so se že prijavili najboljši kolesarji, med temi je tudi prvak STO-ja Sošič Rudi, Bartoli, Čok.

Pri športnem društvu Sv. Ivan se vsi vestno pripravljajo, da bi imenovana tekma uspela. Opozarjamo tekmovalce, da bo zbor ob 18 v Barkovljah (Čedas Mare), medtem ko bo start ob 9.

Nagrajevanje zmagovalcev pa bo v nedeljo zvečer med plesom, ki bo pri K. K. Škamperle.

KOLEDAR

Sobota 9. oktobra
Ludovik, Svarun
Sonce vzhaja ob 6.13, zahaja ob 17.30. Dolžina dneva 11.17. Luna vzhaja ob 18.59, zahaja ob 21.52. Danes ob 23.10 prvi krajec.
Jutri 10. oktobra
Frančišek, Slovenko

SPOMINSKI DNEVI:
1547 se je rodil Miguel S. Cervantes, veliki španski pisatelj.
1792 se je rodil v Kamniku Matej Langus, slovenski slikar.

PRESKRBA

Razdeljevanje dodatnih nakaznic za delavce. Danes bodo začeli deliti po domovih nove dodatne nakaznice za delavce, ki bodo prišle v veljavo s 1. novembrom.

Kdor nakaznice iz kakršnega koli razloga ne bo prejel na domu, jo mora dvigniti 2 dni po obhodu občinskega uslužbenca na občinskem uradu v ul. Procureria 1-I proti predložitvi nakaznice za november-februar 1949 in osebne izkaznice.

Nove dodatne nakaznice morajo biti vpisane pri trgovcih.

ENOTNI SINDIKATI

Lesna stroka. Danes ob 18.30 se bo sestal upravni svet.

Prvi roditeljski sestanek v dijaškem domu

V nedeljo 10. oktobra bo ob 9 uri dopoldne v prostorih dijaškega doma v Trstu, ulica M. Buonarroti 31, prvi roditeljski sestanek v novem šolskem letu. Pozivamo vse starše, katerih otroci so bili za šolsko leto 1948-49 sprejeti v dijaški dom, kakor tudi tiste, ki so zaprosili Dijaško matico za kakršno koli drugo pomoč, da se sestanka z gotovostjo udeležijo, ker bodo na njem dobili vsa potrebna navodila in pojasnila.

ZAHVALA

Vsem znancem, prijateljem in tovarišem, ki so darovali cvetje in spremili našo prezgodaj umrlo hčerkico LJUBICO na njeni zadnji poti, se iskreno zahvaljujemo.

Družina PEČAR — Lonjer

IZLET V VREMSCICO IN V SKOCIJANSKO JAMO

V nedeljo dne 24. t. m. priredi Planinsko društvo v Trstu izlet na Vremščico in v Škocijansko jamo. Odhod ob 6 iz ul. F. Severo. Vpisovanje v ul. F. Filzi 10-I. in v Rojanu v čevljarni Gec na trgu Tra i Rivi 2 do vključno 12. oktobra vsak dan od 17 do 19.

PLEZALNI TECAJ PDT

Letošnjo jesen priredi Planinsko društvo v Trstu gorniški plezalni tečaj v Glinščici. Začetek v nedeljo dne 17. oktobra. Odhod ob 8 z zadnje tramvajske postaje št. 11 iz Rocola. Vpisovanje vsak dan od 17 do 19 v ul. Filzi 10-I (Slov. gosp. dr.). V Glinščici poskušnja in zdravniški pregled. Vpisnina 50 lir. Tečaj bo za vse, predvsem za mladino od 17 let dalje. Pozivamo zdravo in podjetno mladino, da obnovi svoje lepo in krepko stremljenje za telesno krepko in duhovno zdravo delavnost po naših lepih planinah, da se odzove brez nepotrebnih predsodkov proti plezanju ali pa z izgovori mestne pomehkuženosti.

Vabimo tudi vse planince in prijatelje, da pridejo ta dan v našo tržaško Svico in na vežbanje.

ZAHVALA

Podpisana Jarc Marija iz Domja št. 4 se zahvaljujem vsem dobrotnikom, ki so mi velikodušno pomagali ob smrti mojega očeta.

Uradno poročilo o podinšpektorju Terribile

Včeraj je zavezniški poročevalski urad izdal poročilo, da je bilo na podlagi preiskave izdano povelje za aretacijo podinšpektorja Terribile, ki je obenem odpuščen iz službe, ker je brez dovoljenja odšel v Italijo.

V teku so pogajanja o njegovi izročitvi. Nadaljujejo tudi s preiskavo proti drugim članom nravstvenega oddelka. Poročilo zanika, da bi bili zapleteni v zadevo drugi višji častniki.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

PREDSEZONA

Danes 8. t. m. ob 20 uri gostovanje v Domu kulture v SKEDNJU z igro

GOLDONI-RUPEL:

„Primorske zdrahe“

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «RAUBAR» na Greti javlja, da ne bo koncerta pevskega zbora «Ivan Cankar» ki bi moral biti danes zvečer ob 20. Izvajal se bo prihodnji teden, kar bo še javljeno.

Danes zvečer bo kulturni program «Centra di cultura».

Študij 8-mesečnega delovnega načrta za prosvetna društva openskega okraja

V nedeljo 10. oktobra bo ob 9 uri dopoldne konferenca na

na Opčinah

v Prosvetnem domu za društva iz openskega okraja.

Udeležba je obvezna za tajnike in predsednike.

Slovensko gospodarsko združenje

namerava prirediti za svoje člane dvodnevni izlet v Slovenijo, združen z ogledom večjih gospodarskih objektov in ustanov.

Upravno tajništvo daje podrobna pojasnila ter sprejema začasne prijave in želje, ki jih imajo člani glede izleta. Kdor se za izlet zanima, naj pohiti s prijavo.

OPOZORILO LASTNIKOM IN UPRAVNIKOM POSLOPIJ

Opozarjamo lastnike in upravnike poslopij, da je z ukazom VU št. 302 z dne 27. julija t. l. draginjska doklada vratarjev upoštevana pri odmeri bolnijških doklad skupno s plačo in že določene vrednosti in to v skladu z ukazom št. 170 z dne 9. julija t. l.

Istočasno opozarjamo, da mora biti vsaka sprememba, ki se tiče vratarjev takoj javljena na «Istituto Nazionale per l'assicurazione contro le malattie» v ul. Nordio 15, brez ozira na predložitev mesečnih seznamov (V. 4) na INPS.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 8. oktobra 1948, so se v Trstu rodili 4. otroci, umrle so 3 osebe in porok pa je bilo 8.

Cerkvene poroke: ladijski natakar Udovič Benjamin in zasebnica Persl Ema, trgovec Scalaudek Guglielmo in zasebnica Marinelli Nevihre, železničar Gardina Aldo in zasebnica Grbac Marija, avtogenični varilec Albicocchi Manlio in pletilja Makri sestnik Funkhouser Wilbur in uradnica Ritossa Nives Marija, težak Pascul Nikolaj in zasebnica Muzic Antonija, telegrafist Maccari Césare in uradnica Pacordini Marija.

Umrli so: 34-letni Marticas Giorgio, 71-letni Opiglia Pete,r, 46-letna Simitz Marija por. Luciani.

RADIO

7.30. Koledar. 7.35. Jutranja glasba. 7.45. Poročila. 11.30. Reproducirana glasba. 12.00. Ljudje in njihovi principi. 12.15. Orkester Percy Faith. 12.45. Poročila. 13.00. Glasbene pravljice. 13.20. Pestra glasba. 13.40. Partizanske pesmi. 14.00. Poročila. 14.15. Pregled tiska. 17.30. Plesna glasba. 18.00. Odlomki iz klavirskih koncertov. 18.30. Slovanski zbori. 19.00. Otroška oddaja. 19.30. Lahka glasba. 19.45. Poročila. 20.00. Sportna oddaja. 20.10. Pevski duet: Kozem Rožica in Trobec Danica. 20.30. Pregled sporedov. 20.45. Operne arije. 21.00. Sobotna večerna oddaja. 22.00. Večerni koncert. 22.40. Plesna glasba. 23.15. Poročila. 23.30. Objava sporeda. 23.35. Polnočna glasba. 24.00. Zaključek.

KINO

ROSSETTI. 16: «Bitka za atomsko bombo».
FENICE. 16: «Kapitan Casanova», T. Bey.
FILODRAMMATICO. 15.30: «Hči vetra», B. Davis.
ITALIA. 14: «Kapitan Blood», Flynn.
ALABARDA. 14: «Veliki valček», L. Reiner.
IMPERO. 16: «Tajnik opolnoči», R. Russel.
GARIBALDI: «Glas grlice», Parker.
VIALE. 16: «Brez milosti», J. Kitzmiller.
MASSIMO. 16: «Buffalo Bill», M. O'Hara.
KINO OB MORJU. «Pomlad», Orlova.
NOVO CINE. 16: «Tihotapci», Arthur.
ODEON. 16: «Suez», M. Montez.
IDEALE. 15: «Most v Waterlooju», R. Taylor.
MARCONI. 16: «Tisoč in ena noč», M. Montez.
ARMONIA. «Crna slonova kost», De Havilland.
AZZURRO. «Suez», M. Montez.
RADIO. 16: «Nedokončana», Massey.
ADUA. 15.30: «Pobegli jetnik je potrkal na vrata», G. Grant.
VITTORIA. 16: «Naključje», A. Nazzari.
VENEZIA. 16: «Maščevanje Montekrista».
BELVEDERE. 16: «Parada swinga 1946», G. Storm.
KINO SKEDENJ: «Norčava dekleta», J. Garlan.
SAVONA. 14.30: «Izgubljeno», J. Garfield.

FRIZERSKI SALON
MARIO
TRST, TRG MALTA (nebotičnik)
Nepretrgan urnik

Še enkrat o krivičnih in neresničnih obtožbah Informbiroja

Voditelji in partija, voditelji in ljudstvo

3

Ko so naši kritiki doživeli popoln neuspeh v svoji akciji, da bi oslabili — če jo že ne morejo razbiti — enotnost KPJ in da bi omajali delovne množice Jugoslavije, poskušajo ločiti partijsko vodstvo od partije in od ljudstva.

Že vnaprej moremo ugotoviti, da bo tudi ta manever doživel popoln neuspeh. To pa iz razlogov, ki jih bomo zdaj navedli.

Zakaj v FLRJ ni pogojev za ločitev vodstva od ljudstva

Predvsem sloni v primeru Jugoslavije vsaka ločitev voditelja od ljudstva, voditeljev od partije na izmišljenih, neresničnih dejstvih, na tem, kar bi si želeli tisti, ki želijo to ločitev, ne pa na dejanskih družbenih odnosih. Tudi v tem primeru so uporabili metodo zgodovinskih analogij. Ker je znano, da komunisti ne morejo sovražiti ljudstva in da je treba ločiti ljudstvo od voditeljev ter da ta taktika rodi politične uspehe, bi naši kritiki radi tako ravnali tudi v primeru Jugoslavije. Toda pri tem pozabljajo, kar je poglavitno — da je ta taktika dobra in koristna, ko gre za kapitalistične dežele, za buržoazna in strankarska vodstva, da se pa mora neogibno izjaloviti, ko gre za socialistično deželo, za komunistično državno in partijsko vodstvo.

Zakaj je omenjena taktika komunistov v prvem primeru pravilna, v drugem pa ne?

V prvem primeru je ta taktika upravičena in pravilna ter mora roditi uspehe zato, ker ta ločitev (diferenciacija) vodstva od ljudstva sloni na razredni borbi, na razredni razcepljenosti med delavskim razredom — odnosno delovnimi množicami — in med vladajočo buržoazijo. Prav zaradi tega, ker ta ločitev sloni na dejanski razcepljenosti, ki obstoji v proizvodnji, v produkcijskih odnosih. Ta komunistična taktika se opira torej na neogibnost in zakonitost razredne borbe med delovnimi in izkoriščanimi množicami in med zajedalskimi izkoriščevalci. Zato mora roditi uspeh njenim nosilcem.

V drugem primeru se pa mora ta taktika izjaloviti prav zaradi tega, ker jo naši kritiki uporabljajo na isti način kakor v prvem primeru in kakor da gre za prvi primer, t. j. kakor da je Jugoslavija kapitalistična dežela in kakor da gre za to, da je treba razvneti, povečati razredno borbo delovnih množic s proletariatom na čelu proti vladajoči buržoaziji. V družbenih odnosih nove Jugoslavije ni pogojev za takšno ločitev (diferenciacijo) ljudstva od vodstva, zaradi tega se mora ta taktika končno izjaloviti. To je neogibno. Politika komunistov mora sloneti na analizi dejanskih družbenih odnosov, na odkrivanju razvojnih tendenc, ne pa na željah in iluzijah.

V Jugoslaviji je pa neka druga ločitev (diferenciacija), ki se pred očmi vseh dan za dnem dogaja. To je ločitev (diferenciacija) kapitalističnih elementov od delovnih množic v mestih in vaseh, borba delovnih množic za likvidacijo kapitalističnih ostankov v mestih in kapitalizma ter kapitalističnih odnosov na vasi. Ta diferenciacija obstoji, se s krepitvijo socialističnih sil stalno poglablja — kapitalistični elementi se čedalje bolj ločujejo in izolirajo od delovnih množic. To diferenciacijo moramo opažati in jo zavestno voditi, ob stalni krepitvi socialističnih sil, imeti moramo nenehno pred očmi, da mora socializem nujno zmagati in da je popolna likvidacija kapitalizma, nujna.

Naši kritiki pa bodo rekli, da njihova taktika tudi sloni na tej drugi vrsti diferenciacije v Jugoslaviji, t. j. na cepitvi kapitalističnih in socialističnih elementov. Toda v tem primeru ne govorijo resnice. Zakaj, kako naj tedaj pojasnijo uspehe delovnih množic v borbi za obnovo in zgraditev dežele na socialistični podlagi? Rekli bodo spet: Ljudstvo je dobro, ljudstvo dela, toda voditelji niso nič prida. Vidite skrajno breznačelnost in absurdnost! Kakor da bi ljudstvo moglo uspešno voditi veliko bitko za zgraditev socializma — če bi bilo njegovo vrhovno poveljstvo izdajalsko in kapitalistično. Merilo netočnosti «kritike» naših kritikov se omejuje na to: ali se pri nas od dne do dne krepijo socialistične sile ali ne (krepijo se pa nedvomno); v prvem primeru (če se te sile krepijo) nimajo prav oni, v drugem pa (če se te sile ne krepijo) nimamo prav mi.

Naši kritiki so potemtakem prav zaradi tega, ker niso spoznali, kakšne sile zastopa in kakšne tendence izraža naše partijsko in državno vodstvo (oziroma to, kar imenujejo «Titova grupa»), neogibno zabredli v absurden in smešen položaj, da — v imenu komunizma in internacionalizma — v praksi ovirajo krepitev in razvoj socialističnih sil v Jugoslaviji, s tem samim pa tudi zbliževanje narodov Jugoslavije in narodov demokratičnih dežel.

Če bi «Titova grupa» izražala tendence kapitalističnih elementov, če bi namreč v praksi vodila politiko obnove in krepitve kapitalizma, če bi vračala industrijcem in bankirjem njihova podjetja, če bi dopuščala razmah trgovcem in kmečkim bogatašem, če bi namesto h gospodarski osamosvojitvi vodila deželo v odvisnost od tujih monopolistov ter jim dajala koncesije — tedaj bi ločitev (diferenciacija) vodstva od partije in ljudstva imela smisel, realno podlago in bi rodila našim kritikom pričakovani uspeh. Ker so pa dejstva nasprotna, ker «Titova grupa» izraža razvojne tendence, ki so nasprotne omenjenim, se mora taktika ločitve vodstva od ljudstva v Jugoslaviji popolnoma izjaloviti... Stalno govorimo našim kritikom, česar pa nočejo slišati, kakor da so gluhi; da v njihovem sporu z nami pri nas ne gre za tendence po reviziji marksizma-leninizma, tendence, da bi opustili borbo za zgraditev socializma, za tendence po ločitvi od ZSSR in dežel ljudske demokracije, ampak za nekatere nove momente, ki so se morali neogibno pojaviti v odnosih med socialističnimi deželami in se zlasti zaostrili zaradi nerazumevanja naših kritikov za te nove momente v trenutku, ko je Jugoslavija odločno in nedvoumno stopila na pot graditve socializma pri nas (kar je v naših družbenih pogojih — ko ima delavski razred na čelu delovnih množic trdno v rokah oblast in plansko razvija ekonomijo države — istovetno z borbo za neovirani razvoj proizvajalnih sil).

Če bi naši kritiki imeli v svoji osnovni tezi prav, t. j. če bi pri nas zares šlo za vrnitev v kapitalizem, tedaj bi njihova taktika ločitve vodstva od partije in ljudstva mogla roditi uspeh. Toda prav zaradi tega, ker to ni točno, se zdaj v Jugoslaviji dogaja nasprotno: izmišljotine, obrekovanja in psovke, s katerimi obilno obmetavajo naše vodstvo, dejansko strnjujejo partijo in množice okrog njega, s tisoči novih niti povezujejo ljudstvo in vodstvo, partijo in vodstvo, partijo in ljudstvo.

FLRJ gre po svoji poti v socializem

Naši kritiki so si vbili v glavo, da je večina v Komunistični partiji Jugoslavije proti CK KPJ, proti «Titovi grupi», t. j. da «Titova grupa» predstavlja danes — kar po njihovem ni bilo pred letom dni! — manjšino, frakcijo v KPJ.

To svojo trditev utemeljujejo z izmišljotino, da je vodstovo KPJ zapustilo linijo internacionalizma ter se zakrinkuje z graditvijo socializma v Jugoslaviji. Naši kritiki, zlasti v ZSSR, so si prilastili izključno pravico, da razlagajo, kaj je internacionalizem in kaj ni, kdaj je kaj internacionalistično in kdaj ni. Naši kritiki gredo še dalje ter si celo prilaščajo monopol na marksizem in trdijo — v nasprotju z Leninom — da se more marksizem nadalje bogatiti samo v ZSSR (n. pr. Togliatti po zasedanju Informbiroja), da revolucionarna praksa delavskih gibanj v svetu ne pomeni in ne more pomeniti nadaljnje bogatitve marksizma. Če kdo trdi kaj drugega, zlasti če v praksi — kakor to delajo Jugoslovani — na podlagi lastnih bogatih revolucionarnih izkušenj dela drugače kakor je v ustaljenih pravilih in izkušnjah, tedaj je ta nacionalist in agent imperialistov. Popolnoma točna je trditev naših kritikov, da je ZSSR ne le vodilna, temveč tudi odločilna sila socializma, da je nadaljnje razvijanje popolnoma naravno in neogibno v ZSSR, kjer je razvoj socialističnih družbenih odnosov najdalje napredoval in kjer že nastopa vprašanje teoretičnega proučevanja bodoče komunistične družbe. Toda če pri tem praktično širijo trditev, da se druge dežele morejo in morajo nadalje razvijati ne na podlagi teoretičnih in praktičnih izkušenj ZSSR, ampak na podlagi kopiranja ZSSR — tedaj so zapustili dialektiko in morajo priti neogibno v spor z življenjem, ki se tudi v socializmu pod zavestnim vodstvom komunistov vendar razvija različno, vselej na nov ter drugačen način. Druga napaka naših kritikov je, da vidijo, ko gre za ZSSR, samo velike številke, da vidijo samo dejstvo, da je ZSSR — kar je na srečo popolnoma točno — tudi po svoji materialni moči (število prebivalstva, industrijska in vojaška moč itd.) odločilna sila socializma in demokracije. Toda, ali to pomeni, da se v prehodnem razdobju od kapitalizma h komunizmu druge manjše sile ne morejo razvijati na način, po katerem se bodo hitreje krepile, t. j. po katerem bodo hitreje dosegle zmago socializma ter dejansko in vsestransko zbližanje med njimi in Sovjetsko zvezo? Naši kritiki ne morejo razumeti, kar je pri nas jasno slehernemu članu partije in celo večjemu številu državljanov, da je usoda Jugoslavije in njenih narodov ter delavskega razreda neločljivo zvezana z ZSSR, toda da slednje povezanost ne slabi ter je ne more slabiti, če Jugoslavija do maksimuma razvija svoje sile v borbi za socializem, če stopa po svoji, za njo hitrejši in lažji poti v socializem. Mar nismo prevzeli oblasti in razlastili mestne buržoazije na specifičen, svoj način? Zakaj bi pa ne mogli iti po svoji poti v socializem? Prav zaradi tega, ker tega niso razumeli (našo lastno pot, naš način identificirajo z nacionalizmom), naši kritiki mislijo ali se delajo tako, da so v Jugoslaviji na čelu nacionalistični voditelji («Titova grupa»), ki ne ljubijo ZSSR in ki ji lahko obrnejo hrbet, skratka naši kritiki niso mogli razumeti, da ni nasprotja med ljubeznijo in vdanostjo do ZSSR in ljubeznijo in vdanostjo do svoje dežele, če ta dežela v resnici gre v socializem, točneje — prav zaradi tega, ker ta dežela stopa v socializem. Hočejo torej zatreti vse nacionalne značilnosti razvoja Jugoslavije v socializem ter prikazujejo potem svoje značilnosti kot obvezno sprejemljive za vse druge dežele v vseh razvojnih etapah. Torej so spregledali, da je Jugoslavija glede družbenih odnosov prednjačila pred drugimi deželami ljudske demokracije in da bi jo takšno šablonsko uporabljanje oblik, ki ji ne ustrezajo, dejansko vlekle nazaj.

Zakaj niso mogli odkrhniti koščka od granita

Naši kritiki, ki izhajajo od te svoje domišljije (da je «Titova grupa» nacionalistična) so tudi prišli do zaključka, — da se večina v KPJ ne strinja s CK KPJ, da CK KPJ dandanes pomeni frakcijo v lastni partiji. Trdijo sicer, da je bil položaj pred letom dni drugačen, da je tedaj «Titova grupa» predstavljala večino, da se je pa medtem izrodila in spremenila v nacionalistično grupo. O dokazih, ki jih navajajo, smo že govorili. Zdaj naglašamo samo tole: Ta trditev je iz osnove netočna tudi zaradi tega, ker se enotnost KPJ pod vodstvom CK KPJ s tovarišem Titom na čelu ne uresničuje na podlagi vrnitve h kapitalizmu, ampak na podlagi borbe za zgraditev socializma. Zato ni prav nič slučajno — potrebno je, da naši kritiki to slišijo! — da je «Titova grupa» danes močnejša v partiji kakor kdaj koli prej, t. j. da jo partija podpira in je z njo odločneje kakor kdaj koli, da je enotnost partije okrog CK močnejša kakor pred letom dni, celo močnejša kakor med narodnoosvobodilno borbo. Pravljice kritikov, češ da je «Titova grupa» zdaj frakcija v partiji, — so smešne in za njimi se dejansko skriva poskus, da bi upravičili in legalizirali delovanje raznih frakcionašev, ki navdahnjeni — pa tudi vodeni po «kritikih» — popolnoma zaman skušajo razbiti Komunistično partijo Jugoslavije.

Zato bi bilo za naše kriike pametneje, če bi se poglobili v dejstvo, zakaj niso mogli odkrhniti koščka od granita, ki se imenuje KPJ, kaj so dejanski vzroki njihovega neuspeha, kakor pa da slepijo sebe in svoje partije ter svoje ljudstvo z izmišljotinami o policijskem režimu v Komunistični partiji Jugoslavije.

Lenin je pisal:

«Samo postavljanje vprašanja: «diktatura partije ali voditeljev ali diktatura (strank), množic?» priča o neverjetni in brezizhodni miselni zmedi. Ljudje se trudijo da bi izmislili nekaj posebnega in v svoji vnemi, da bi modrovali, postajajo smešni.

Vsem je znano, da se množice delijo na razrede; — da je mogoče postavljati množice in razrede drugega proti drugemu samo, če postavljamo ogromno večino sploh nerazčlenjeno po položaju v družbenem redu proizvodnje proti kategorijam, ki imajo poseben položaj v družbenem redu proizvodnje; — a da razrede navadno in v večini primerov vodijo — vsaj v sodobnih civiliziranih deželah — stranke; da politične stranke vodijo bolj ali manj močne skupine najuglednejših, najvplivnejših, najbolj izkušenih ljudi, izbranih na najodgovornejše dolžnosti, ki jih imenujejo voditelje». (Lenin, «Zbrana dela», knjiga XXV. stran 187).

Ta Leninov citat je uporabljiv za naše kritike toliko, ker nočejo videti, kdo vodi borbo (razredno) delovnih množic za zgraditev socializma v Jugoslaviji. Partija vodi razred in njegovo borbo najbolj preizkušene, izbrane osebe pa partijo. Vse to je pa povezano in neločljivo drug od drugega — ni uspeha v borbi za socializem brez razredne borbe delavskega razreda in delovnih množic, ni pravilnega in uspešnega vodenja razredne borbe močne in trdne partije, dobro partijo pa gradijo in vodijo njeni voditelji. Ko naši kritiki mislijo ločiti vodstvo od partije, bi morali najprej razumeti razredne odnose v Jugoslaviji, da bi videli kdo in kakšne razrede pomeni in kam jih vodi, pa bi manj zaslepljevali sebe in druge z diktaturo in terorjem posameznih voditeljev in grup» ter manj psovali in besneli, ker se partija še vedno ne loči od CK.

Tako je pri nas s partijo in njenim vodstvom.

Partija in Ljudska fronta

Toda dotakniti se moramo tudi kritike politike naše partije glede Ljudske fronte pri nas. Sicer je ta njihova kritika samo v posredni zvezi z njihovimi manevri, da bi ločili ljudstvo od vodstva.

Podobno kakor tudi glede partije (da je njena večina internacionalistična) naši kritiki izhajajo od točne trditve glede ljudstva namreč, da je ljudstvo za zavezništvo in prijateljstvo z ZSSR in deželami ljudske demokracije. Toda pri tem seveda pozabljajo, da naše ljudstvo ne odobrava lažne obtožbe in da se noče odvrniti s poti, ki si jo je izbralo v veliki bitki za zmago socializma v domovini.

Na podlagi svoje prve trditve, — da je ljudstvo za prijateljstvo z ZSSR (kar drži) upajo, da bodo ločili ljudstvo od vodstva, ki po njihovi drugi trditvi ni za prijateljstvo z ZSSR (kar ne drži). Druge njihove trditve, da vodstvo ni za prijateljstvo z ZSSR, ljudstvo dejansko ne sprejme, ampak jo popolnoma pravilno razume kot napad nanj, kot poskus, da bi mu odvzeli — potem ko bi mu odvzeli določene ljudi, ki ga vodijo po določeni poti — dejansko tisto pot, ki ustreza tako njegovim neposrednim življenjskim interesom in njegovim socialističnim idealom. Zaradi tega je tudi med drugim vnaprej obsojen na neuspeh poskus, da bi pri nas ločili vodstvo od ljudstva.

Taktika ločitve vodstva od ljudstva ima s kritiko naše politike Ljudske fronte toliko skupnega, ker bi odvrnitev od te politike, ki jo vodi naš CK na čelu partije, oslabila zaupanje množic v partijo in enotnost med njo in množicami, to se pravi — to bi neogibno privedlo do ločitve množic (ljudstva) od partije (voditeljev).

Kritika politike partije o vprašanjih Ljudske fronte predvsem ne sloni na dejstvih. V nji navadno trdijo, da je Ljudska fronta v Jugoslaviji blok strank («v ljudsko fronto v Jugoslaviji so vstopili zelo različni elementi v razrednem pomenu, kulaki, trgovci, mali tovarnarji, buržoazna inteligenca, kakor tudi različne politične skupine z nekaterimi buržoaznimi strankami vred» — iz pisem CK-u VKPb CK, KPJ) in da se Komunistična partija Jugoslavije razblinja v ljudski fronti. Najnovejša trditev «Pravde» dodaja tem trditvam še novo, namreč da vodstvo KPJ propagira «nacionalno» fronto enotnosti, izkoriščanih in izkoriščevalcev.

Kaj vse ni točno o teh trditvah?

Prvič, ljudska fronta ni bila pri nas nikdar blok več strank, blok, v katerem bi komunistična partija delila vodilno vlogo z drugimi strankami, čeprav so bili v njej v posameznih razvojnih fazah elementi bloka.

Drugič. Ni točno, da so pri nas kakšne koli organizirane stranke razen komunistične partije ter jih zaradi tega ni tudi v fronti, razen kot grup, ki z besedami in dejanji popolnoma priznavajo vodilno vlogo komunistov.

Tretjič. Komunistična partija Jugoslavije ni nikdar ustanavljala nobene «nacionalne» fronte (to so delale druge komunistične partije!) kar se pa tiče namišljene politike enotnosti izkoriščanih in izkoriščevalcev, opozarjamo samo na dejstvo, da se je v naši fronti razvijala, se razvija in se mora razvijati pod vodstvom partije borba proti reakcionarnim izkoriščevalskim elementom, ki so se vrinili v njo, da bi se v nji skrili in od tu skrivaj povzročali škodo delovnemu ljudstvu in njegovi oblasti. Ta borba v fronti se mora neogibno še nadalje razvijati s krepitvijo socializma.

Toda vprašanje ni le v tem, temveč tudi, kako bo naša partija vodila to borbo, ali bo našla takšne delovne oblike, ki bodo krepile njene zveze z množicami, omogočile zavestno mobilizacijo najširših množic, olajšale uničenje razrednih sovražnikov delovnega ljudstva, sovražnikov socializma, ali pa bo pogrešila ter z oslabitvijo zveze z množicami vrnila in okrepila položaj strmoglavljene buržoazije med množicami. Z to torej gre.

Da bi bilo vse vprašanje jasnejše, je treba dodati, da je ljudska fronta v Jugoslaviji vzdržala bitko ne le proti okupatorju, temveč hkrati tudi za oblast delovnega ljudstva in da se dandanes z uspehom bori za socializem. To je bilo mogoče samo zaradi tega, ker jo je vodila Komunistična partija Jugoslavije in ker ni bila blok raznih strank, ampak — predvsem, toda ne tudi samo — oblika zveze delovnega ljudstva združenega okrog komunistične partije.

Naša partija ni nikdar gledala na nobeno obliko svojega dela kot večno ter ne misli tudi, da je to primer z ljudsko fronto. Toda nikdar ni hotela, da bi se z lahkoto odpovedala kakšni obliki, ki delavskemu razredu olajšuje borbo za oblast in socializem. Potemtakem naša partija, ki se ne drži togo določenih šablon, ni odklanjala med osvobodilno vojno iskrenega sodelovanja s patriotskimi elementi iz drugih partij in ne zavrača v dobi borbe za zgraditev socializma sodelovanja s pripadniki neproletarskih plasti (z malomeščansko buržoazijo in srednjimi kmeti) in celo ne s tistimi posamezniki iz bivših izkoriščevalskih razredov, ki iskreno podpirajo ljudsko oblast in graditev socializma. Tega nismo nikdar skrivali in ni bilo ter ni nobenega razloga za to. Ni slučajno, da so te srednje plasti med vojno in zlasti po njenem koncu v čedalje večjih in večjih množicah pristopale v borbo, ki ji je načeloval delavski razred. Med vojno je bilo tem množicam jasno, da ni brez komunistične partije in borbe, ki jo je vodila proti okupatorju in izdajalski buržoaziji, za oblast delovnega ljudstva, ne le boljše prihodnosti za delovne množice, temveč tudi ne nacionalne svobode za narode Jugoslavije. Pa tudi zdaj po osvoboditvi dežele jim postaja čedalje bolj jasno, da ni neodvisne Jugoslavije in je ne more biti brez socializma, da je Jugoslavija lahko neodvisna samo kot socialistična država. Momenti, ki so te plasti pritegovali k naši partiji med vojno, jih ne pritegujejo nič manj, če ne še bolj, tudi dandanes. V povojnem razdobju je seveda prišlo do sprememb v razrednih odnosih v Jugoslaviji tako, da se je na vseh področjih nadalje krepila vloga delavskega razreda in njegove avantgarde, hkrati pa tudi, da se je razširila množična podlaga komunistične partije ter da je pristopalo čedalje več množic k obnovi in graditvi dežele na socialistični podlagi.

Oglejmo si, kaj je o podobnih vprašanjih pisal leta 1918. Lenin:

«Dejstva so trmoglava stvar — pravi angleški pregovor. Mi smo pa v zadnjih mesecih preživeli takšna dejstva, ki označujejo največje vprašanje vse svetovne zgodovine. Ta dejstva silijo ruske maloburžoazne demokrate ne glede na njihovo sovraštvo do boljševizma, vzgojeno z zgodovino naše notranje partijske borbe, da se od sovraštva do boljševizma najprej obrnejo k nevtralnosti, potem pa k podpiranju boljševizma. Minili so tisti objektivni pogoji, ki so zlasti ostro pahnili od nas takšne demokrate—patriote. Nastopili so takšni svetovni objektivni pogoji, ki jih silijo, da stopijo na našo stran. Zato obrat Pitirima Sorokina ni naključje, ampak znamenje neogibnega obrata vsega razreda, vse maloburžoazne demokracije. Ni marksist in slab socialist je, kdor ni sposoben računati s tem in to izkoristiti...

V dobi brestovskega miru smo morali nastopiti proti patriotizmu. Govorili smo: Če si socialist, tedaj moraš vsa svoja čustva žrtvovati v imenu mednarodne revolucije, ki bo prišla, ki je še ni, toda v katero moraš verovati, če si internacionalist.

Bistveni pogoj: zmaga socialistične graditve

Obrat se tiče vse maloburžoazne demokracije. Le-ta je nastopala proti nam z ogorčenjem, ki je prehajalo v bes, ker smo morali lomiti vsa njena patriotska čustva. Toda zgodovina je obrnila tako, da je patriotizem zdaj stopil na našo stran. Jasno je, da boljševikov ni mogoče strmoglaviti, razen s pomočjo tujih bajonetov. Če so doslej upali, da so Angleži, Francozi in Američani resnična demokracija, če se je doslej ohranila ta iluzija, sedaj mir, ki ga dajejo Avstriji in Nemčiji, popolnoma razgalja to iluzijo. Angleži se vedejo tako, kakor da so vsi posebej zastavili smoter dokazati pravilnost boljševiških nazorov o mednarodnem imperializmu. Angleži, Francozi in Avstrijci* se vedejo tako, kakor da so si zastavili smoter dokazati resničnost boljševiških nazorov. Zato se iz strank ki so se borile proti nam, n. pr. iz plehanovskega tabora, razlegajo glasovi, ki govorijo: zmotili smo se, mislili smo, da je nemški imperializem naš glavni sovražnik in da nam zahodne dežele, Francija, Anglija in Amerika — prinašajo demokratični red. Izkazalo se je pa, da je mir, ki ga te zahodne dežele dajejo, stokrat bolj žaljiv, bolj roparski in razbojniški kakor naš brestovski mir...

Rusija ne more biti in ne bo neodvisna, če se ne bo utrdila sovjetska oblast. Vidite, zakaj se je zgodil takšen obrat in v zvezi z njim se nam zdaj zastavlja naloga — odrediti svojo taktiko. Zelo bi se zmotil tisti, ki bi si zamislil, da bi to geslo naše revolucionarne borbe prenesel na tisto razdobje, ko med nami ni moglo biti nobene sprave, ko je bila mala buržoazija proti nam in ko je naša neomahljivost terjala uporabo terorja. Zdaj bi to ne bila neomahljivost, ampak kratko malo neumnost — nezadostno razumevanje taktike marksizma, zakaj marksistično taktiko odrejajo razredni odnosi in moramo jo ocenjevati s stališča svetovne revolucije . . .

Ko se pa zdaj ti ljudje začenjajo obračati k nam, se ne smemo odvračati od njih samo zaradi tega, ker je bilo naše geslo v časopisju in letakih drugačno. In ko vidimo, da oni delajo polobrat k nam, moramo napisati te letake znova, ker se je spremenil odnos te maloburžoazne demokracije do nas. Moramo reči: Izvolite, mi se vas ne bojimo, če pa mislite, da znamo delovati samo z nasiljem, se motite, in mogoče bi bilo doseči sporazum . . .

Državno oblast držimo mi, samo MI *). O tistih, ki stopajo v odnos nevtralnosti do nas, razsojamo kot razred, ki ima v svojih rokah politično oblast ter naperja vso ostrino svojega orožja proti graščakom in kapitalistom in ki govori maloburžoazni demokraciji: Če vam prija prestopiti na stran Čehoslovakov in krasnovcev — smo pokazali, kako smo se borili in se bomo borili. Če vam prija učiti se od boljševikov — stopamo na pot sporazuma z vami, zavedajoč se, da drugače kakor po celi vrsti sporazumov, ki jih bomo proučili, preizkusili in pregledovali z vami, dežela ne more preiti v socializem». (Lenin, «Zbrana dela», knjiga XXXIII., str. 291, 313, 315—319).

Če je pa tako mogel pisati Lenin, od katerega ni bil nikdar nihče bolj načelen, in sicer v razmerah (leta 1918.), mnogo neugodnejših in težavnejših za sovjetsko oblast v Rusiji, kakršne so za naš čas, za našo borbo in našo oblast — ali je mogoče zameriti naši partiji, da je zbirala med vojno neproletarske razrede v enotno fronto proti okupatorju in da jih dandanes združuje v enotno fronto za zgraditev socializma? Pri tem je treba naglasiti, naša partija ni nikdar v tej širini odstopila od svojih smotrov, smotrov delavskega razreda, ki so objektivno tudi smotri slehernega delovnega človeka, da ni delala ideoloških in breznačelnih kompromisov in da ni slabila, temveč stalno krepila svojo vlogo v oblasti.

Borba za utrditev ljudske fronte okrog partije je dejansko borba za utrditev zvez partije z množicami, kar je bistveni pogoj hitre zmage socialistične graditve pri nas.

O popravljanju napak in Stalinovem stališču

Naši kritiki radi govorijo med seboj, češ da CK KPJ dejansko popravlja mnoge napake, ki so mu jih zamerili, noče jih pa iz domišljavosti in ambicioznosti priznati. Kot primer popravljanja teh napak omenjajo, da zdaj pri nas naglašamo partijo bolj kakor prej, da jo organizacijsko urejamo itd.

Predvsem naš CK ni nikdar trdil, da v naši partiji ni napak, in celo ne, da on ne greši. Še več, ni trdil, da je vse to, kar je napisano v pismih CK VKP(b), netočno in izmišljeno. CK je trdil, da so ta pisma v osnovi v tem, kar je najpomembnejše (ali naša partija s Centralnim komitejem na čelu degenerira in vleče deželo v kapitalizem, ali je naš CK izdal s svojo politiko socializem in ZSSR) — neresnična in krivična ter da so se posamezna zrnca resnice, če jih je kaj bilo v njih, izgubila v morju breznačelnosti in netočnosti, zlasti pa v poznejši strahoviti gonji, ki so ji bila kot podlaga in navdihnjenje prav tista mesta, ki so v pismih glavna in ki ne vsebujejo niti trohice točnosti.

Toda, ko naši kritiki, čeprav le med seboj, govorijo, kako naš CK dejansko popravlja napake, noče pa tega priznati, moramo takoj odgovoriti, da to ni točno. Da, točno je, da CK popravlja mnoge napake, toda ne tiste, katerih so ga obtožili, ker tistih ni zagrešil. Točno pa je, da CK hitro ureja organizacijska vprašanja v partiji, da se zdaj partija več naglaša kakor prej itd. Toda to ni posledica popravljanja napak, na katere je opozorila resolucija Informbiroja, ampak je to rezultat normalnega dela in življenja partije na eni strani, na drugi pa neenake in krivične borbe, ki jo je Informbiro vsilil vsej naši partiji in našim delovnim množicam. Naša partija utrjuje svojo enotnost, strnjuje svoje vrste, dviga svojo politično in idejno raven, prav v tej borbi, ki so ji jo vsilile druge partije. Tako je torej s to stvarjo. To je preizkušnja, preko kakršne še ni doslej nikdar šla nobena partija v zgodovini svetovnega delavskega gibanja. Že zdaj je mogoče reči, da bo naša partija izšla iz nje čistejša in bolje prekaljena, kakor je bila. Iz teh sporov pridobiva dan za dnem nove in nove nauke v borbi za socialistično graditev dežele, v borbi za vzgajanje najširših množic v duhu marksizma-leninizma, v duhu socializma in našega novega jugoslovanskega socialističnega patriotizma.

Naši kritiki so neštetokrat govorili, da je naš CK skušal partijskemu članstvu skriti pisma CK VKP(b) in da mu je hotel prikazati, kakor da se morda Stalin ne strinja z resolucijo Informbiroja. V «Pravdi» so celo napisali tako grdo neresnico, češ da so «Titovi somišljeniki predlagali Stalinu, naj prevzame zaščito Titove grupe pred kritiko komunističnih partij ZSSR in drugih demokratičnih dežel». «Pravda» ne navaja in ne more navesti, kdo, kdaj in kje je Stalinu predlagal to ali nekaj podobnega. Taki predlogi bi bili smešni. To pa zaradi tega, ker so se vsi člani KPJ seznanili s takšnimi pismi CK VKP(b), kakršna je CK KPJ prejel od CK VKP (b), in potemtakem točno vedo ne le, da se Stalin s temi pismi strinja, temveč tudi, da jih je v vsem potrdil. Avtorji te netočnosti v «Pravdi» so vsekakor mislili, da je treba uporabiti še Stalinovo ime, tako da bi bila «kritika» bolj avtoritativna. Kolikor jim je bilo to treba za komunistične partije izven Jugoslavije, bi to mogli storiti na drug način, ne pa, da so dodali neresnico, češ da je KPJ («Titovi somišljeniki») hotela nagovoriti Stalina, naj se ji pridruži. Kolikor jim je pa to bilo treba zaradi učinka v Jugoslaviji, bi jim tega sploh ne bilo treba storiti, ker pri nas vsi vedo, da se Stalin strinja tako s pismi CK VKP(b) kakor tudi z resolucijo Informbiroja.

Kaže pa, da našim kritikom v drugih partijah (v tem pogledu je zlasti značilen Rakosi) «kritika» naše partije in naše dežele ne gre posebno od rok, niti je množice dobro ne sprejemajo, ko se že morajo zaradi vseh grdobij, s katerimi brezvestno in brezobzirno obsipavajo KPJ, sklicevati na Stalina in brez potrebe vmešavati njegovo ime.

Mi doslej nismo nič govorili o Stalinu v našem tisku. To pa ne zaradi tega, ker bi morda kdo pri nas imel iluzije glede njegovega stališča v vsem tem sporu, ampak zato, ker smo mislili, da bi bilo od naše strani grdo, če bi njegovo ime uporabili kolikaj več, kakor to dela on sam; ker partijsko članstvo pa se je itak seznanilo z njegovim stališčem. Stalin je upravičeno največja živa avtoriteta ne le v mednarodnem delavskem gibanju, temveč sploh v demokratičnem svetu. Toda v sporu med CK KPJ in CK VKP(b) nima prav on, ampak CK KPJ. Pogumno smemo trditi, da ni Stalin nikjer bolj ljubljen in spoštovan (razen v ZSSR) kakor v Jugoslaviji. Toda naše partijsko članstvo in navadni ljudje naše dežele niso mogli zaradi tega zapreti oči, da bi ne videli, kaj se dogaja okrog njih. Linija CK KPJ v borbi za socializem, za prijateljstvo z narodi ZSSR in narodi drugih demokratičnih dežel je tako nedvoumna, očitna in jasna tako članstvu kakor vsem delovnim ljudem naše dežele, da so se kot eden dvignili v obrambo svoje partije pred krivičnimi in netočnimi obtožbami, zavedajoč se, da je resnica nad vsem, in prepričani, da mora navsezadnje zmagati. Stalina smo v naši partiji cenili, cenimo in ga bomo cenili kot eno največjih korifej marksizma, kot zvestega in vrednega Leninovega učenca ter naslednika. Iz njegovih del so se učili, se učijo zdaj in se bodo učili v bodoče člani naše partije in delovni ljudje naše dežele. Iz teh del se učijo trdnosti, odločnosti, pogumnosti in zvestobe Marxovemu in Leninovemu nauku; učijo se graditi socializem in premagovati sovražnike; učijo se utrjevati, ljubiti in graditi komunistično partijo kot glavno borbeno orožje delovnih ljudi. In prav zaradi tega, ker je njihov odnos do Stalina bil in je takšen, ker je to dejansko odnos do njegovih del, iz katerih so se učili in se učijo, so se tudi mogli upreti strahoviti gonji proti svoji deželi in partiji in se niso zmedli pred ničemer.

* * *

Na koncu moramo dodati še tole: Naš CK in naša partija vodita načelno diskusijo. To pa ne drži za naše kritike. Če bi bili malo bolj načelni, tedaj bi jim bilo jasno, zakaj naš CK lahko odkrito stopi pred svoje članstvo z vsem gradivom iz te diskusije, medtem ko si oni ne upajo kaj takšnega sploh pomisliti. Bilo bi jim jasno, da vprašanje ni v osebah, ampak v dejstvih, v načelih.

In prav zaradi tega, ker naš CK nič ne izmišlja in ne skriva svojega obraza, ker je na načelni višini, ker je njegova linija jasna in nedvoumna, bo doživela popoln neuspeh tudi obtožba, češ da se je on, odnosno «Titova grupa» spremenil v frakcijo v partiji, s katero ni več večina partijskega članstva. Poizkus ločitve vodstva partije od ljudstva in od partije, poizkus, ki sloni na nestvarnih željah njegovih avtorjev, se bo izjalovil kakor drugi podobni poizkusi. S to netočno obtožbo se skriva dejstvo, da je spor s «Titovo grupo» dejansko spor z vso KPJ in delovnimi množicami Jugoslavije. In prav zaradi tega, ker je tako, ni mogoče «Titove grupe» ločiti od partije in ljudstva. Stržen je njihovega stržena. Poizkus, da bi naš CK ločili od partije in ljudstva, sloni na nestvarnih temeljih in vsemogočno življenje, ki končno postavi vse na svoje mesto, ne bo posebno prizanesljivo tudi do tega poizkusa.

(Konec.) («Borba»)

* To je verjetno tiskovna napaka in bi moralo biti namesto «Avstrijci» — «Američani». — Naša prip.

*) Podčrtali mi.

PRIMERJAJTE IN RAZSODITE!

Med sedanjim zasedanjem glavne skupščine Organizacije združenih narodov se vodi bitka med dvema predlogoma — sovjetskim in ameriškim — o nadzorstvu nad atomskim orožjem in nad izkoriščanjem atomske energije. Objavljamo vzporedni pregled enega in drugega predloga zato, da si ga čitatelji pazljivo preberejo in si sami ustvarijo svoje zaključke o nesramni imperialistični politiki ameriških predstavnikov velikih monopolov, ki bi hoteli zasužnjiti ves svet.

SOVJETSKI PREDLOG	AMERISKI PREDLOG
1. Prepoved atomskega orožja in nadzorstvo nad atomsko energijo istočasno. Uničenje vsega obstoječega orožja v vseh državah.	1. Kontrola nad atomsko energijo brez prepovedi atomskega orožja.
2. Istočasna kontrola vseh proizvajalnih stopenj atomske industrije od rudnikov do tovarn.	2. Kontrola «po etapah» začenši s pregledom atomskih surovin.
3. Resnično mednarodni kontrolni organizem v okviru Varnostnega sveta (soglasnost «petih velikih»).	3. «Mednarodni» organizem z ameriško večino naj zajamči nadzorstvo.
4. Mednarodni organizem vrši nadzorstvo na področju vseh držav ob času in na kraju, ki ga sam določi.	4. «Kontrolni» organizem, pravi trust, poseduje vse atomske surovine sveta (toda ne pa tovarn, ki proizvajajo atomske bombe).
5. Znanstvena raziskovanja so svobodna, toda mednarodni organizem prepoveduje raziskovanja v uničevalne svrhe.	5. Mednarodni organizem vodi znanstvena raziskovanja, tako tista v uničevalne svrhe kakor za mirne svrhe.

Rezultati vzorčnega velesejma v Pragi

V nedeljo 19. septembra se je končal po vrstnem redu že 48. jesenski vzorčni velesejem v Pragi, katerega je v teku enega tedna obiskala nad 1,200.000 obiskovalcev iz vseh krajev Češkoslovaške in mnogo trgovskih interesentov iz vseh držav sveta. Povprečen dnevni obisk je bil 150.000 ljudi. Največje zanimanje obiskovalcev praškega velesejma je bilo osredotočeno na kovinsko industrijo in na obdelovalne stroje. Kakovost izdelkov, razstavljenih na praškem velesejmu, se lahko smelo in v vsakem pogledu kosa z najboljšimi izdelki iz ZDA in Velike Britanije.

Velik uspeh so imele ure budilke, toda samo za češkoslovaške interesente, ne pa za inozemske, ker so dražje od švicarskih in nemških ur. Veliko zanimanje je vladalo za stroje in strojno opremo za predelavo lesa in za stroje kovinske industrije. Emajlirano posodo lahko izvaža Češkoslovaška v vse države sveta. Vsa kolesa so razprodana in motorna kolesa lahko češkoslovaška industrija prodaja v inozemstvo iz svojih skladišč. Zelo dobre rezultate sta dosegli optika in fina mehanika. Inozemski interesenti so bili navdušeni nad izredno visoko kakovostjo izdelkov obeh industrij. Tujina so zelo zanima za telefone, toda pod pogojem dobavnega roka 6 tednov. Povpraševanje po radijskih aparatih iz inozemstva je bilo manjše, toda zelo veliko zanimanje za najnovejše radio-aparate je pokazalo češkoslovaško ljudstvo iz vseh družabnih slojev. Inozemsko zanimanje za rentgenske aparate mnogokrat presega češkoslovaško proizvodnjo. Zelo velik promet je dosegla industrija kož in gume, zlasti za Holandsko, zahtevali so se zlasti izdelki dnevne potrebe, med tem ko je bil trg luksuznega blaga slabši. V splošnem se lahko reče, da bi bila lahko prodaja v inozemstvo mnogo večja, kot pa je češkoslovaška kapaciteta. Zelo velike trgovinske obrate je pokazalo češkoslovaško tekstilno blago, manjše zanimanje tujine je bilo za predmete bijouterije.

Delavci in draginjske doklade

Nesmiselne trditve industrijcev

Glavna delavska zbornica za Gorico in Tržič javlja:

Sporno vprašanje glede izplačila draginjske doklade (caropane) delavcem goriške dežele je ostalo nerešeno kljub posredovanju gospoda prefekta.

Enotna delavska organizacija je pokazala mnogo volje za sporazum, toda žal, ni videti nobenega uspeha, zaradi ostrega nasprotovanja udruženja industrijcev.

Delavska zbornica je zavzela stališče, da je podlaga, ki mora veljati za odmero doklad cena kruhu, določena na 46 lir dne 31. julija 1948 in na 82 lir od 1. oktobra 1948, ker je ugotovljeno, da je samo od tega časa cena kruha v pravem odnosu z draginjsko doklado. Nadalje je zahtevala izplačilo zaostankov ter s tem ureditev položaja delavcev naše dežele z vsemi italijanskimi delavci.

Posledica nesmiselnega mnenja industrijcev bi bila, da bi znašal dnevni prispevek 567.10 lir t. j. 15.70 lir manj od sedaj veljavnega. K temu treba pripomniti, da so zadnji podatki o živilskih cenah sledeči:

cene za julij 30.745.75 lir
cene za avgust 31.318.25 »
cene za septem. 32.098.25 »

V tekočem mesecu so cene živilom še porasle. Nadalje so ponudili industrijci odškodnino za porast krušne cene v znesku 312 lir t. j. razliko med 520 in 208 lirami, ki so jo, po njih mnenju, že izplačali z nakazilom prejšnjega poviška.

Enotna sindikalna udruženja vztrajajo pri svojih dokazih in v prihodnjih dneh bodo še enkrat poskusila ugodno rešiti ta spor. V nasprotnem primeru bo dalo delavstvo samo smernice za končno odločitev.

Delavci naj mirno vztrajajo pri svojem delu. Naročilo, ki so ga dali svojim zastopnikom, bo zvesto izpolnjeno.

Žene iz Sv. Antona

pri prostovoljnem delu

ISTRA

Žene v Sv. Antonu, ki so organizirane v AFŽ, so sprejele sklep, da se bodo ob prvi priliki udeležile prostovoljnega dela. To se je zgodilo pred nekaj dnevi. Na delo je prišlo 27 žen — antifašistk. Delale so pri kamnolomu, kamor so strumno prikorakale z lopatami, motikami in samokolnicami, na čelu sprevoda pa je vihrala zastava

Brez izjeme vse žene so pridno in z vnemo kopale, odmetavale in vozile s samokolnicami. Najbolj je vredna pohvale tov. Fikon Urša iz vasi Fikoni, 72 let stara ženica. Skupno so izvozile 20 kub. m materiala. Vsega so napravile 50 ur prostovoljnega dela.

Po končanem delu se je polotilo žen iz Sv. Antona takšno navdušenje, da so sklenile, da bodo v kratkem določile nov dan za prostovoljno delo, katerega upajo, da se bodo udeležile tudi vse one tovarišice, ki to pot iz enega ali drugega vzroka niso mogle sodelovati.

Tako so žene iz Sv. Antona pokazale, da pravilno pojmujejo položaj žene v današnji novi družbi, ki daje ženam vse pravice izvirajoče iz enakopravnosti, toda hkrati tudi več — dolžnosti! Razume se, da vsaka žena sedanje dobe kaj takega, ki je važno za skupnost, rade volje prenese!

Niso spoštovali odredbe

Marsikomu še vedno ne gre v glavo, da je treba odredbe, ki so postavljene od oblasti, spoštovati in se jih tudi držati. Na vse načine se skušajo delati naivne in nevedne, posebne kadar jih zaloti pravica. Tako je glede odredb, ki se tičejo prehodov iz cone B v A.

Zopet imamo vrsto ljudi, ki so se pregrešili s tihotapstvom in ki jim je ljudska oblast naložila globe od 500 do 3.000 lir ter zaplenila denar, ki je bil v preiskavi najden.

Bassanese Jožef iz Bujščine, Campaner Eleonora iz Izole, Bembič Karmela por. Plisko iz Izole, Koterle Emilija iz Kort, Viler Rožina iz Koštabone, Jakomin Amelija iz Sv. Antona, Jerebica Marija iz Koštabone, Vaškoto Ausilija iz Izole, Spečič Jabok iz Momjana in Trojan Bruna iz Izole.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Vznemirjenje državnih nameščencev

Pričakuje se splošna stavka

Državni uradniki in nameščenci so danes v Italiji pravi trpini človeške družbe. Njihovi prejemki jim nikakor ne dajo možnosti človeka vrednega življenja. Živeti morajo s svojimi družinami v pravi revščini, dnevno se morajo odpovedovati skoraj najnujnejšim življenjskim potrebam, da se s pičlo plačo prebijejo do konca meseca. V Gorici, kakor po vsej državi vlada med delavci te kategorije velika napetost.

De Gasperijev odgovor je presenetil posebno one, ki so smatrali današnjo vlado za najboljšo. Vlada je zavrnila celo zahtevo po predujmu na povišek. Vsi so sedaj spregledali, da so obljube, s katerimi so se demokristjani širokoustili pred državnozbornimi volitvami, le prazen nič.

Stavka državnih uradnikov in nameščencev je pred vrati. «Sindacati liberi» so jo hoteli odvrniti s ponovno obljubo in zagotovilom, da bodo sprejeti od predsednika ministrskega sveta in da bodo stvar na čim boljši način uredili. Splošna zveza dela pa se ni niti ozrla na te obljube in je kot edina prava zastopnica delovnih ljudi vseh kategorij napovedala stavko, če se ne ugodi upravičenim zahtevam državnih uslužbencev. Odločno se je zavzela za odpravo izkoriščanja in zahteva, da se plača državnih uslužbencev izenači s plačo industrijskih uradnikov in da se takoj odpravi razlika med draginjsko doklado, ki jo prejemajo uradniki izpod 31 let starosti in ono, ki jo prejemajo njih starejši kolegi, ter naj se takoj izdajo primerne odredbe za prenos pokojnin.

Splošna zveza dela, ki so jo sedaj tudi zaslepljeni demokristjanski uradniki spoznali za edino, vredno vsega zaupanja, ne bo odnehala, dokler ne doseže od vlade uresničitev vseh zahtev. Tudi v Gorici že mnogi vidijo pod krinko «Sindacati liberi» zastopnika interesov vlade in izkoriščevalcev.

Avtomobilski sejem

Avtomobilski klub v Gorici sporoča, da bo danes 9. oktobra v Brescii trg motornih vozil iz druge roke. Na prodaj avtomobili, kamioni, motorna kolesa, traktorji itd. po zelo ugodnih cenah.

Vstop v trg je prost. Namen tega trga, ki ga je priredil Avtomobilski klub iz Brescie v sodelovanju s časopisom «Il nuovo commercio» je, da seznani prodajalce in kupce s tekočimi cenami motornih vozil. Vsakdo lahko pripelje na ta trg v prodajo avtomobile, kamione, prikolice itd., kakršne koli znamke in ne glede na kraj vknjižbe. Pogajanja so povsem svobodna.

Preiskovalna akcija

Te dni so karabinerji izvedli preiskavo v vasi Selce pri Ronkah. Preiskali so vse stanovanjske hiše. V kleti Lina Macorinija so našli 2 ročni bombi, 1 naboj s 5 patronami in 236 patron za puško. V vasi Fornaže pri Tržiču so pa skupno našli eno brzostrelko, eno nemško puško «Mauser» ter 58 patron.

Trgatev je v teku

Dočim so v goriški ravnini že večinoma potrgali, se pričenja trgatev tudi v Brdih, predvsem na Oslavju in v Steverjanu.

Trta je obrodila precej dobro, toča je le malo škodila, tem bolj pa peronospora in oidij. Premalo sonca konec poletja je prikrajšalo grozdje na sladkorju. Vendar pa bo vino boljše, kot se je računalo pred 14 dnevi. Mošti imajo do 20 stopinj sladkorja, seveda ne vsi, temveč le od izbranih trt, kot so malvazija, tokajec, rizling. Tudi rebula ali garganja se bliža zgornji številki. Edino tržarka je še zelo kisla in zato bi jo morali vinogradniki pustiti še na trtah in je ne mešati med ostali mošt.

Letos sicer ne bomo imeli vin s 13 ali celo 14 odstotki alkohola, a 10 odstotkov alkohola bodo vina vseeno dosegla.

Ker je dokaj grozdja okuženega po raznih boleznih, svetujemo kmetovalcem, naj močte razkužijo. Bolje je to delo napraviti sedaj, kot pa imeti pozneje bolna vina. Kot razkužilo je najboljši žveplenokisli amonijev fosfat, katerega vzamemo po 25 do 30 gramov na 100 kg grozdja.

Zimski urnik za trgovine z jestvinami

Zveza trgovcev v Gorici sporoča vsem interesentom, da je goriški prefekt odredil zimski urnik za trgovine z jestvinami, ki je naslednji: dopoldne od 8. do 12.30, popoldne od 15. do 18.30.

Urnik javnega kopališča

Pokrajinska zveza industrijcev v Gorici je odredila zimski urnik javnega kopališča, ki je sledeč:

Navadna kopelj ob delavnikih od 8. do 18. ure, ob nedeljah od 7.30 do 13.

Parna kopelj za ženske samo ob petkih od 10. do 16., za moške ob sobotah od 9. do 18., in ob nedeljah od 8. do 13.

Ob nedeljah je kopališče zaprto ves dan.

Obvestilo čebelarjem

Pokrajinski urad za poljedelstvo vabi, čeprav ni še prejel točnih navodil, vse čebelarje, da se vpišejo za sladkor za čebele. Prošnje, v katerih se mora navesti količina potrebnega sladkorja in gojenih panjev, je treba nasloviti na Pokrajinski urad za poljedelstvo ul. Duca d'Aosta št. 55 in jih oddati na uradu U.C.S.E.A., kjer bodo interesenti lahko dvignili zadevne obrazce,

Rainisovo zlato so našli

Včeraj so agenti goriške policije izvedli preiskavo v urarni Jakoba Suligoja v ul. Carducci in našli zlatnino, ki so jo neznanci julija letos odnesli kavarnarju Rainisu iz ul. Oberdan št. 9.

Policija je zlatnino zaplenila in pričela s preiskavo, da čim prej izsledi pretkane tatove. Suligoja pa bodo seveda prijavili sodnim oblastem kot neprevidnega kupca ukradenih stvari.

Pripravimo se na setev pšenice

Najbolje bi bilo, da bi bila pšenica posejana že ta mesec, to je v drugi polovici oktobra. Bolj zgodnje in bolj pozne setve so podvržene riziku.

Pri gnojenju pšenici se moramo držati načela, da ji damo čim več umetnih gnojil, dočim uporabimo domača gnojila — predvsem hlevski gnoj — za koruzo in za krompir.

Od umetnih gnojil so važna za pšenico: superfosfat (perfosfato), žveplenokisli amoniak (solfato ammonico) in kalijeva sol (sale potassico). Ta gnojila damo zemlji že pred setvijo, torej v jeseni.

Na vsako njivo (c.ca 3650 m2 površine) raztrosimo po 200 kg superfosfata, 50 kg žveplenokislega amoniaka in prav toliko kalijeve soli. Vsa ta umetna gnojila lahko pomešamo in mešanico raztrosimo na že preorano njivo, ki jo potem pobranamo in nato posejemo.

Poleg jesenskega gnojenja z umetnimi gnojili je priporočljivo tudi spomladansko gnojenje, in sicer čim se narava prebudi iz zimskega spanja. To gnojenje imenujemo vrhnje gnojenje, ker raztrosimo gnojila povrh že vzklilih rastlin.

Tu pride v poštev kot gnojilo soliter. Pod tem imenom poznamo dve gnojili: čilski soliter (nitrato di soda) in apneni soliter (nitrato di calcio). Obe sta enako dobri, le da je prvo uvoženo iz južnoameriške države Čile, drugo pa izdelujejo v Italiji (in skoraj v vseh drugih državah — v Jugoslaviji itd.).

Na njivo raztrosimo po 50 kg najbolje v dveh obrokih: polovico v začetku marca, drugo polovico pa, ko se začne žito členiti.

Naši kmetje poznajo tudi apneni dušik ali apneni cinamid (calciocianamide), ki je tudi izborno gnojilo. Pri pšenici ga uporabljamo samo v jeseni, pred setvijo, a ga ne smemo mešati s superfosfatom in kalijevo soljo, temveč ga moramo trositi samega zase. Če bi namreč zmešali superfosfat z apnenim cinamidom, bi se stvorile nove kemične spojine, vsa masa bi se ugrela in gnojilna moč bi bila mnogo manjša.

Z umetnimi gnojili se dado za mnogo zvišati pridelki, samo pravilno jih moramo uporabljati.

KINO

VERDI. 17: «Crni labod», T. Power in M. O'Hara.
VITTORIA. 17: «Pokolj v pristanišču Apache», S. Temple.
CENTRALE. 17: «Gospa iz Sanghaja», O. Welles in R. Hayworth.
MODERNO. 17: «Tragični vzhod», Margo in T. Neal.
EDEN. 17: «Trgovci s slonovo kostjo», P. Morrison.

IZPRED SODIŠČA

Oprostili so ga

čeprav je oklofutal policaja

Ne hodi brez prič na sodišče! - Utrdbe so podirali - Poceni perilo

Kdor je včeraj prisostvoval razpravam na goriškem sodišču, se je lahko seznanil z možakom pravega beraškega lika, ki je s svojimi odgovori in izjavami večkrat pognal v smeh vse poslušalce, odvetnike in celo resnega predsednika. To je 40-letni Lucijan Pozzetto iz Gradeža, po poklicu pohajač in pijanec, ki je bil že neštetokrat obsojen za najrazličnejše prestopke. Včeraj se je moral zagovarjati, ker je junija letos oklofutal organa javne varnosti, ki ga je spremljal domov. Pozzettota so namreč dotični dan policisti prejeli v neki ulici v Gradežu, ko je v močno vinjenem stanju nadlegoval mimoidoče. Odpeljali so ga na policijo, kjer je mož takoj omedlel. Ko je po dveh dolgih urah pod varstvom zaskrbljenih stražnikov prišel k sebi, ga je neki policist takoj odpravil domov k ženi. Toda ko sta prišla na pol poti, se je Pozzetto nenadoma zdrznil in svojega spremljevalca pošteno oklofutal. Včeraj je bil po docela komičnem nastopu oproščen, ker so sodniki spoznali, kar je potrjevalo tudi zdravniško spričevalo, da ni pri čisti pameti in torej tudi ni odgovoren za svoja dejanja.

Prav tako zaradi pretepa, ki se je vnel junija 1946 leta v gostilni Konič na Živinskem trgu v Gorici, je moral včeraj na odgovor 40-letni Ivan Zorzut iz Standreža. Obtožnica mu je očitala, da je takrat z pestjo napadel sovaščana Petra Gabrovca ter mu povzročil težke telesne poškodbe, zaradi katerih se je pretepeni moral zdraviti preko 60 dni. Ker pa ni bilo dovolj obtežilnih prič, ki bi dokazale Zorzutovo krivdo, so ga sodniki oprostili.

Oproščeni so bili tudi 24-letni Ezio Tomasi, 46-letni Florindo, 40-letni Aleksander in 36-letni Santo Bergamini, vsi doma iz Turjaka, ki jih je tamkajšnja zadruga tožila sodišču, da so podrli neko utrdbo, ki je last zadruge in si prisvojili brez vsakega dovoljenja pridobljeni material.

Sledila je razprava proti dvema mladoletnikoma in sicer 18-letnemu Elberadu Massaruttiju in 17-letnemu Marijanu Ferligoju iz Zagraja, ki sta se avgusta letos vtihotapila s pomočjo ponarejenega ključa v stanovanje gostilničarja Mihaela Gorjupa iz Gradiške ter odnesla več perila v znesku 43.900 lir. Glavni krivec tatvine je Massarutti, ki si je Ferligoja ob priliki najel le za pomagača.

Massaruttija so obsodili na 1 leto zapora in 8000 lir globe, Ferligoja pa na 8 mesecev zapora in 5334 lir globe. Kazen je pogojna samo za Ferligoja.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Mesečna preskrba prebivalstva

Težki delavci na nakaznico R-1: 700 g kruha na en odrezek dnevno ali mesečno 16.275 g pšenične in 2000 g koruzne moke na vse odrezke, 1200 g maščob na odrezke 101-102, 103-104, 1500 g sladkorja na odrezke 121-122, dalje 3000 g mesa na odrezke 11-112, 113-14, 2000 g pšeničnega zdroba na odrezek 133, 300 g mila na odrezek 131, 2000 g kaše ali fižola na odrezek 153, 3000 g testenin ali bele moke na odrezek 141 in 150 g kave na oba odrezka 123-124.

Srednji delavci na nakaznico R-2. Kruha na en odrezek 500 g, mesečno na vse odrezke 11.625 g, pšenične in koruzne moke na odrezek «koruzna moka» 2000 g. Dalje 1.100 g maščob na odrezke 201-202, 203-204, sladkorja 1.200 g na odrezka 221-222, mesa 2.500 g na odrezke 211-212, 213-214, pšeničnega zdroba 1.000 g na odrezek 233, mila 300 g na odrezek 231, ječmenove kaše ali fižola 2.000 g na odrezek 243, testenin ali bele moke 2.000 g na odrezek 241 ter kave 100 g na odrezke «kakao» 233-224.

Lahki delavci na nakaznice R-3. Moke ali kruha 400 g na en odrezek ali mesečno na vse odrezke 9.300 g pšenične in na odrezek «koruzna moka» 1.000 g koruzne moke, 1.000 g maščob na odrezke 301-302, 303-304, dalje na odrezek 321-322 1.000 g sladkorja, na odrezke 311-312, 313-314 mesa 2.000 g, na odrezek 333 pšeničnega zdroba 1.000 g, na odrezek 331 mila 300 g, na odrezek 343 ječmenove kaše ali fižola 1.000 g, na odrezek 341 testenin ali bele moke 1.000 g in na oba odrezka «kava» 323-324 kave 100 g.

Dojenčki na nakaznice D-1. Moke ali kruha 300 g na en odrezek ali mesečno na vse odrezke 6.975 g pšenične in na odrezek «koruzna moka» 1.000 g koruzne moke. Dalje na odrezke 401-402, 403-404 maščob 400 g, na odrezke 421-422 sladkorja 750 g, na odrezke 411-412, 413-414 mesa 600 g, na odrezek «Pšen. zdrob» 1.000 g pšeničnega zdroba, na odrezek 431 mila 300 g in na oba odrezka «kakao» 423-424 kakaa 100 g.

Mladina od 2 do 7 let na nakaznice D-2. Moke ali kruha na en odrezek 300 g ali mesečno na vse odrezke 6.975 g pšenične in na odrezek «koruzna moka» 1.000 g koruzne moke. Dalje 600 g maščob na odrezke 501-502, 503-504, 750 g sladkorja na odrezke 521-522, 1.000 g mesa na odrezke 511-512, 513-514, 1.000 g pšeničnega zdroba na odrezek «Pšen. zdrob», 150 g mila na odrezek 531 in še 200 g kakaa na oba odrezka «kakao» 523-524.

Mladina od 7 do 14 let na nakaznice D-3. Ta dobi 350 g moke ali kruha na en odrezek ali mesečno na vse odrezke 8.135 g pšenične in na odrezek «koruzna moka» 2.000 g koruzne moke. Prav tako še 800 g maščob na odrezke 601-602, 603-604, 800 g sladkorja na odrezke 621-622, mesa 1.200 g na odrezke 611-612, 613-614, 150 g mila na odrezek 631, 1.000 g ječmenove kaše ali fižola na odrezek «Pšenični zdrob» ter 300 g kakaa na oba odrezka «kakao» 623-624.

Na nakaznice Splošne G-1 bomo prejeli 300 g moke ali kruha na en odrezek oziroma mesečno na vse odrezke 6.975 g pšenične moke in na odrezek «koruzna moka» 1.000 g koruzne moke. Prav tako 600 g maščob na odrezke 701-702, 703-704, 600 g sladkorja na odrezke 721-722, 1.600 g mesa na odrezke 711-712, 713-714 in še 150 g mila na odrezek 731.

Na nakaznice Splošne nižje G-2 bomo prejeli 250 g kruha ali moke na en odrezek, oziroma mesečno na vse odrezke 5.810 g pšenične moke in na odrezek «koruzna moka» 1.000 g koruzne moke. Na odrezke 801-802, 803-804 pa 400 g maščob in na odrezke 811-812, 813-814 še 1.000 g mesa.

Na potrošniško nakaznico za krušarice po vezanih cenah VC-K bomo prejeli 6.000 g enotne moke na odrezek VC02 in 2.000 g koruzne moke na odrezek VC03.

Na potrošniško nakaznico za maščobe po vezanih cenah VC-M bomo dobili 700 g maščob na odrezek VC22.

Na potrošniške nakaznice za milo in razno po vezanih cenah VC-R bomo prejeli 800 g sladkorja na odrezek VC58 in 200 g mila na odrezek VC52.

Dopolnilne nakaznice za noseče žene dajo pravico za prejem 500 g maščob, 1.600 g sladkorja in 1.500 g mesa.

Dopolnilne nakaznice za bolnike izven bolnice dajejo pravico do prejema 500 g maščob, 1.000 g sladkorja in 3.000 g mesa.

Petroleja dobijo upravičenci na odrezek 12-A 1.— liter, na odrezek 12-B 1.25 litra in na odrezek 12-C 1.50 litra.

Tobačnih izdelkov bomo prejeli 140 g na vsak odrezek št. 9, 10, 11, 12. Na rdeče odrezke (za žene) isto količino.

Opozorila. Obračun odrezkov za petrolej je dostaviti okr. gospodar. odseku, ker se bo izstavilo novo nakazilo le na podlagi tega

Vsi trafikanti morajo oddati do vsakega 5. v mesecu točen obračun o prejetih in izdanih tobačnih izdelkih okrajnemu gospodarskemu odseku ter priložiti odgovarjajoče odrezke, v nasprotnem primeru ne bodo prejeli novega kontingenta tobaka.

Trgovcem in zadrugam je prepovedano izdajati hrano na že odrezane odrezke. Vsak potrošnik mora pri prevzemu živil predložiti živilsko nakaznico.

V kolikor imajo trgovine zaloge, lahko pričnejo takoj izdajati akontacije na podlagi gornjih obrokov.

Mesečnemu obračunu izdanih živil na nakaznice «VC» je priložiti tudi odgovarjajoče odvzete nakupne bone.

Živila na nakaznice «VC» smejo prodajati samo kmetijske zadruge.

Prenašanje vina in žganja brez dovoljenja

Ker sta prenašala vino in žganje brez predpisane spremnice, sta bila kaznovana vsak na 2.000 lir globe Deluk Jožef in Grižančič Marija, oba iz Bujščine.

Kazen, ki sta jo prejela ta dva, naj služi kot opomin vsem ostalim, ki ze ne vedo, da je ljudska oblast postavljena zato, da ščiti interese skupnosti in pravično ter nepristransko kaznuje kršilce.

KER SO NAVIJALI CENE

Ker so navijali cene in črnoborzijanili, so bili kaznovani: Ravalicco Lucija iz Pirana z globo 10 tisoč lir, Corte Angela in Stulet Katarina iz Kopra z globo 2.000 lir. Kazen, ki so jo prejeli ti trije špekulanti, naj služi tudi ostalim črnoborzijancem v opomin.

Žena na vasi pred vojno in danes

Ko mislimo na naše kmečke žene na vasi v predvojni dobi, si jo zamišljamo kot tiho, skromno, s stisnjeno ruto na glavi in zamišljeno v svoje težke misli. Res je, ta žena, mati ali gospodinja, bodisi stara ali mlada, je bila kot v začaranem krogu svojega življenja. Mislila si je, da jo delo in skrbi nenehno vklepajo v svoje verige, vendar pa si je ona te verige pletla tudi sama s svojo pridnostjo in vztrajnostjo. Življenje naših žena pa je danes povsem kakor je bilo pred vojno. Glede časa, ki ga sploh niso imele, in si niso upale niti misliti, da bi se dalo kaj odtrgati za knjigo, izlet ali kako skromno zabavo. Delo naših žena pa je danes načrtno in organizirano v vseh panogah. Pri delu se prav nič ne prikrajšujejo, tudi če se udejstvujejo v javnem življenju!

Predvojna doba s svojim težkim življenjem je stiskala predvsem naše žene in našo mater, da je že mlada ostarela in so se ji v obraz zarezale globoke gube. V njenih vedno otožnih očeh je bila ena sama ogromna skrb, ki jo je tlačila vse dneve: kako živeti, s čim plačati davek, s čim rediti otroke! Do poslednjega jajca in piščeta je šlo vse «za hišni mir», to je za najnujnejše stvari, vse ostalo pa je ostalo nerešeno. Večni strah pred dražbo ter rubežem (sekvestrom), to je pred metodo, ki so jo okupatorji pri potujčevanju zelo uporabljali, jo je glodal vse noči. Žena je jokaje hodila prosit po uradih, naj otrokom ne jemljejo strehe nad glavo. Globoko je sovražila sesalce krvi zaradi sebe in še bolj zaradi otrok. Zvijala se je v telesnih in duševnih mukah in čakala nekaj velikega, kar naj bi spremenilo njen odnos do življenja. In res! Prišla je težka krvava borba, katere se je oklenila, da pribori vedrejšo bodočnost svojim otrokom in se reši suženjstva tujega jarma. Ogromno žrtev je borba zahtevala posebno od naših žena. Dajale so može, sinove in hčere, zatočišča in hrano! Dajale pa so tudi veliko tistih toplih materinskih besed, ki jih premore le slovenska mati.

Vem, da nosi vsak od nas partizanov globoko v srcu tisto pošteno, prijazno in dobro lice kmečke matere, ki na zakajenem kmečkem ognjišču obrača veliko polento, na Tolminskem, v Brdih in v Reziji. Povsod so znale enako nasititi in potolažiti.

Delo, ki je zdaj le še bolj zlezlo na njena ramena, pa je ni odvračalo še od drugega udejstvovanja v narodno-osvobodilni borbi. Vsa trudna, a vedra, je zvečer jemala v roke prve številke «Slovenskega poročevalca» in ponosna sledila naši borbi in našim zmagam. S tresočo roko je sprejela prvo pisano vabilo za konferenco ali aktiv in v zadregi vpraševala, kako naj se ona, kmečka žena predstavi, ko ni šla prej še nikamor. Ko je sprejemala in oddajala prvo literaturo in pošto, se je v njej zbudila tista samozavest, da dela nekaj svetega za vse izkoriščane in za tiste, ki na bojiščih umirajoč šepetajo besedo svoboda! Komu niso znani junaški podvigi naših žena in bork z dežele?! Čutile so, da morejo in morajo dati vse iz sebe za tako veliko stvar kot je svoboda, ki jih je končno rešila iz njihove ženske podrejenosti in duševne zaostalosti

V tem delu, na sestankih in v izpolnjevanju sprejetih nalog, se je naša žena med borbo zaktivizirala in začela udejstvovati v vseh panogah javnega življenja. Po osvoboditvi je naša žena dobila mesto, ki ji pripada. Na Goriškem ni malo žena, ki so tajnice krajevnih LO; odposlanke v okrajni skupščini, članice ljudskih sodišč in nemalo je takih, ki vodijo samozavestno različne politične in upravne odseke naše oblasti. Ta naša žena je prehodila naporno pot duševnega razvoja, ki bi je v drugih razmerah ne bila prehodila v petdesetih letih. Spoznala je, da se mora ona kot žena in mati graditi, da bo lahko pravilno vzgajala otroke. Spoznala je, da jim ne sme biti le krušna mati, ampak tudi voditeljica in učiteljica, tako da bodo znali stopati v življenju po pravi poti.

Na sestankih AFŽ se razpravlja danes o vsem mogočem, o skupnem delu, o delu v družini, o organizacijskem delu in kulturnem udejstvovanju. Vse žene diskutirajo. Beseda daje besedo in razvija se zdrava debata o vseh vprašanjih naše vasi. Saj mora biti prav žena tista, ki iz izkustva pozna vse probleme, ker je središče družine.

Če vas pripelje pot v naše kmečke vasi na Cerkljansko, Idrijsko, Kanalsko, Banjšice, Brda in drugam, boste videli, kako poteka danes vse drugače življenje tu gori. Vsaka hiša in ljudje imajo zdaj čisto drugačno lice. Sestanki, predavanja in mitingi naši ženi niso več tuji in marsikak večer se vsa vas razvedri ob navdušenem petju partizanskih pesmi, ki so za časa borbe vžigale srca borcem, danes pa utrjujejo in poživljajo partizanski duh in vztrajnost v ljudeh, ki gradijo socializem!

Vilhar Stanka

Cestna nesreča v Izoli

Včeraj popoldne okrog 16 je 11-letni Viktor Ferdi iz Izole vozil po ulici majhen ročni voziček. Ne da bi se prav zavedel, je prišel za njim neznan kamion in obrsnil od strani voziček. Ferdi je ob sunku izpustil oje, ki se je naglo dvignilo in ga močno udarilo po licu. Udarec mu je povzročil večjo rano tako, da so ga morali odpeljati v tržaško bolnico, kjer so ga sprejeli na I. kirurški oddelek in bo moral tam ostati najmanj 10 dni.

KINO

KOPER: «Nevihta v poletju», (Linda Darnell, George Sanders).
IZOLA: Arrigoni: «Nespravljivo sovraštvo.
PIRAN: Odeon: «Hotel Mokambo».
Tartini: «Heroj s Pacifika».
Italia: «Tanger», M. Montez.
BUJE: «Mrzlica črnega zlata».
UMAGO: «Modre morske poti».
VERTENEGLIO: «Kraljev kurir».
NOVIGRAD: «Brazilija».

Med tečajniki administrativne šole v Strunjanu

Znano je, da je spadala Istra že pod staro avstro-ogrsko monarhijo med njene najbolj zaostale dežele, italijanski fašizem pa je s svojo imperialistično politiko v Istri dodal še svoje. Istra s svojim pretežno slovanskim prebivalstvom je padla tako v novi in še mnogo okrutnejši jarem narodnega zatiranja. Od tod največjo zlo. Fašistična Italija je hotela za vsako ceno preprečiti, da bi se slovansko prebivalstvo kakor koli dvigalo! Taka fašistična politika je bila popolnoma v skladu z imperialističnimi pripravami za invazijo na Balkanu! Toda predno se ta invazija izvede, je bilo potrebno, da se iztrebi vsaj del slovanskega prebivalstva, ostalo pa obsodi na beraško življenje, na tako bedo in trpljenje, ki pri človeku ubija že vsak smisel za organizacijo in lastno obrambo. Nešteto dokumentov iz fašističnih arhivov ter knjižnic priča prav zgovorno, da so hoteli fašisti slovansko prebivalstvo v Istri potisniti ob tla ali pa ga tudi nasilno iztrebiti. Fašistični agronom Bortoletto Costante je že leta 1930. pisal v svojem delu «Delle bonifiche ecc.» o zemljiškem vprašanju v dolini Mirne sledeče: «Večino tega ozemlja (dolina reke Mirne) pokriva državni gozd, ki ga bo treba posekati in tu bi morali za tem podpirati naseljevanje trdnih furlanskih ali pa beneških družin..., ki naj bi služile kot protiutež krajevnemu prebivalstvu, ki je PRETEŽNO SLOVANSKO» (podčrtano v originalu).

Vzroke bede in zaostalosti v Istri je treba torej iskati nele v stari avstrijski politiki, temveč predvsem v italijanskem fašizmu! In prav zaradi tega imamo danes v Istri opravka z velikimi težavami na vseh področjih. Tu žive Slovenci ter Hrvati, ki niso obiskovali šol v materinem jeziku in se danes mučijo, da bi čim hitreje nadomestili to, kar jim je izropal italijanski fašizem! Pri vsem tem pa se dogajajo v Istri pravi čudeži! Vidi se že na prvi pogled, da je narodno-osvobodilna borba popolnoma prerodila tudi Istrana, ki se danes ne ustraši prav nobenih težav. Ta se pač dobro zaveda, da je oblast v rokah ljudstva in prav tako dobro ve, da je napočil čas, da lahko gradi zase.

Naneslo je, da smo si lahko ogledali administrativno šolo v Strunjanu, ki deluje v okrožnem merilu (cona B). Najprej smo poiskali upravnika tov. Plišiča Jožeta ter mu zastavili vprašanje: «Povejte nam, kaj v vaši šoli poučujete in kaj nameravate doseči z vašim tečajem?» Tov. Plišič je na naše vprašanje živo opisal položaj v istrskem okrožju ter govoril o strahotnih posledicah italijanske imperialistične politike ter fašistične vzgoje. Dejal je tudi: «Tu pri nas primanjkuje strokovno usposobljenih kadrov, primanjkuje pisarniških moči, upravnikov, sposobnih zadružnih organitorjev! Na našem tečaju gradimo prav take ljudi! V naši šoli posvečamo mnogo pažnje tudi materinemu jeziku! Večina tečajnikov se šele na tem tečaju uči slovensko slovnico! Borimo se z vsemi silami, da bi naše ljudstvo čim prej dvignili! Reči moram, da smo dosegli že prav lepe uspehe! Naši ljudje se zelo radi učijo! Nikogar ni treba k učenju priganjati! Tečajniki so željni znanja in vidno rastejo. Take ljudi nam je dala naša borba!»

Tov upravnik Plišič nam je nadalje razlagal, da taki tečaji močno okrepijo sleherno istrsko vas! Upravnik šole je vzbudil v nas zaradi svojih jasnih odgovorov vedno večje zanimanje in smo zaradi tega prosili še, da nam pove, kaj iz svojega delovanja v preteklosti. Povedal nam je, da je do leta 1925. služboval v različnih istrskih vaseh in da ga je istega leta italijanska država odpustila iz učiteljske službe kot protidržavnega elementa in da se je moral zaradi tega zateči v Jugoslavijo. Delal je za OF kmalu po njeni ustanovitvi ter šel v partizane takoj po zlomu fašistične diktature v Italiji. Tedaj so mu Nemci odpeljali ženo v internacijo. Njegov edini sin je leta 1943. padel v partizanih. Tov. Plišič je delal za časa narodno-osvobodilne borbe v različnih organizacijah po liniji ljudske oblasti in se je nedavno vrnil na svoje staro področje (šolstvo, vzgoja). V njem smo spoznali učitelja iz Istre, ki je doživel mnoge strahote fašističnega preganjanja in se aktivno udeležil narodno-osvobodilne borbe. Po tem razgovoru se je naše zanimanje za šolo še povečalo

Prepričali smo se, da je šola v najboljših rokah. Končno smo tov. upravnika zaprosili, da bi nam dovolil pogovoriti se s tečajniki. Na upravnikov namig se nam jih je takoj približalo 5. Tovariša Primožiča Valentina, ki nam je najprej povedal, da je doma iz Tinjana, da se je boril s puško v rokah proti okupatorju, smo vprašali, kaj misli o tečaju, ki ga obiskuje. Odgovor je bil kratek in jedrnat. «Ta tečaj je zelo koristen», je odgovarjal Primožič. «Tu imam priliko, da se mnogo naučim in ko se vrnem domov, se bom lahko krepko udejstvoval v gospodarstvu in kulturnem delu. Edina težava, ki jo imam v šoli, je v tem, da ne obvladam dovolj materinega jezika. Prebrodil pa bom tudi to težavo. Dobro se zavedam, da je naše učenje v šoli sestavni del naše borbe za boljše življenje.» Govorili smo nato s tovarišem, ki se nam je predstavil za Bernetiča Leona, doma iz Marezig. Povedal nam je, da so njegovo družino fašisti močno preganjali. Njegov oče je bil dalj časa interniran na Ustiki in je končno pobegnil v tujino, da se reši fašističnega zapora. On sam je bil v partizanih in tudi ranjen v borbi z Nemci. Mater so mu ubili Nemci, o očetu samem, ki je bil v tujini zelo aktiven v antifašističnih organizacijah, pa ni še nobenega glasu, tako da ne vedo, ali je živ ali mrtev. Vprašali smo ga, naj nam pove kaj iz življenja šolskega kolektiva. Dejal je: «Tu živimo v največji slogi in si pri učenju drug drugemu pomagamo. Da bi si pri študiju olajšali delo, smo ustanovili študijske krožke. Imamo stenčas, pri katerem sodelujejo vsi tovariši in tovarišice. Tu smo se zelo navezali drug na drugega in nam to v znatni meri olajšuje, da se prebijemo dalje in bolje obvladamo snov. Ob zaključku tečaja bomo organizirali kulturno prireditev; nastopil bo tudi naš pevski zbor. Ko se vrnemo domov, bomo povsod, koder bomo hodili, delali na tem, da vpeljemo tak način življenja ter študiranja, kakršnega smo imeli v Strunjanu!» Tovariš Baruca, ki je živo sledil razgovoru, je prav tako živo odgovarjal na naša vprašanja. Povedal nam je, da je doma iz Puč, da je bil za časa borbe v istrskem odredu. Drugi tovariši pa so nam še povedali, da ima tov. Baruca 2 odlikovanji. Tov. Baruca nam je dejal, da ga zanima administracija in da ima vso voljo, da se na tem področju uveljavi. Tovarišico Božič Violo, doma iz Socerba, ki se je prav tako udeležila narodno-osvobodilne borbe kot obveščevalka ter kurirka, smo vprašali, če se je na tečaju mnogo naučila. Odgovor je bil pritrdilen. Povedala je še, da so Nemci požgali očetov dom, da ni imela nikdar prilike, da se uči materinščine in da ima zaradi tega težave pri učenju. Opazili smo, da imamo pred seboj tovarišico, ki bo imela pri nadaljnjem učenju še lepe uspehe. Tov. Božič nam je pripovedovala tudi o svojem udarniškem delu na progi Brčko-Banoviči. Pogovarjali smo se nato še s tov. Grbac Milko, doma iz Kort. Povedala nam je, da je kot delavka v Izoli sodelovala v različnih protifašističnih akcijah za časa okupacije. Tudi njej dela materinščina precejšnje težave, vendar pa je prepričana, da bo prebila led.

V trenutku, ko smo se pripravljali, da se poslovimo od prijaznega tov. upravnika in zgovornih tečajnikov, se nam je približal sekretar mladinske organizacije tečajnikov v šoli tov. Saule Artur, doma iz Topolovca. Povedal nam je, da je bil v partizanih in aktivno deloval na različnih področjih. Zvedeli smo še, da živijo tečajniki v najboljših odnosih s sosednim prebivalstvom. Nedavno so šli vsi tečajniki na prostovoljno delo. Pomagali so Strunjancem graditi cesto. Na svojo kulturno prireditev ob koncu tečaja bodo povabili vso strunjansko mladino.

Z obiskom na administrativnem tečaju v Strunjanu smo bili zadovoljni. Tu smo se lahko na lastne oči prepričali, da ima istrsko ljudstvo trdno voljo, da brani svojo ljudsko oblast, spoznali smo nekatere težave istrskega ljudstva in si utrdili prepričanje, da si bo ob podpori ljudske oblasti izvojevalo blagostanje in dvignilo svojo kulturo.

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefon 27-847 in 27-947. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 27-847. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir. Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo Primorski dnevnik», Trst 11-5374; za FLRJ: «Primorski dnevnik», uprava: Ljubljana 6-90601-19